

EASO vadlīnijas
par uzņemšanas
apstākļiem:
praktiskie standarti
un rādītāji

2016. gada septembris

EASO vadlīnijas
par uzņemšanas
apstākļiem:
praktiskie standarti
un rādītāji

2016. gada septembris

**Europe Direct *dienests jums palīdzēs rast atbildes
uz jautājumiem par Eiropas Savienību***

Bezmaksas tālruņa numurs (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Informāciju sniedz bez maksas, tāpat arī lielākā daļa zvanu ir bezmaksas (izņemot dažus operatorus, viesnīcas vai taksofonus).

Plašāka informācija par Eiropas Savienību ir pieejama portālā *Europa* (<http://europa.eu>).

Print ISBN 978-92-9494-399-6 doi:10.2847/868040 BZ-04-17-336-LV-C

PDF ISBN 978-92-9494-382-8 doi:10.2847/47995 BZ-04-17-336-LV-N

© Eiropas Patvēruma atbalsta birojs, 2016

Ne *EASO*, ne personas, kas rīkojas tā vārdā, neatbild par to, kā tiek izmantota šajā publikācijā iekļautā informācija.

Saturs

Saīsinājumu saraksts	5
Ievads	7
Pamatinformācija	7
Vadlīniju mērķis un piemērošanas joma	7
Vadlīniju struktūra un formāts	9
Tiesiskais regulējums	9
Kā lasīt šīs vadlīnijas	11
Terminoloģija	12
1. Mājoklis	13
1.1. Atrašanās vieta	13
1.2. Piešķiršana	15
1.3. Infrastruktūra	16
1.4. Drošība	20
1.5. Koplietošanas telpas	21
1.6. Sanitārija	22
1.7. Uzturēšana	23
1.8. Komunikācijas aprīkojums un pakalpojumi	24
2. Pārtika	25
3. Apģērbs un citi nepārtikas priekšmeti	27
4. Dienasnauda	31
5. Veselības aprūpe	33
6. Informācijas un konsultāciju sniegšana	35
7. Īpašu vajadzību apzināšana, izvērtēšana un apmierināšana	39
8. Darbinieku apmācība	43
Pielikums. Kopsavilkuma tabula	45

Saīsinājumu saraksts

AMIF	ES Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds
APD	Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/32/ES par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (pārstrādāta versija)
Dublinas III regula	Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regula (ES) Nr. 604/2013, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (pārstrādāta redakcija)
DV	Dalībvalstis
EASO	Eiropas Patvēruma atbalsta birojs
ES harta	Eiropas Savienības Pamattiesību harta
FRA	Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra
KEPS	Kopēja Eiropas patvēruma sistēma
KM	Kvalitātes matrica
NVO	Nevalstiska organizācija
RCD	Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/33/ES, ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (pārstrādāta redakcija)
SGBV	Seksuāla un ar dzimumu saistīta vardarbība
SOP	Standarta darbības procedūra
UAM	Nepavadīts(-i) nepilngadīgais(-ie)
UNHCR	Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos birojs

Ievads

Pamatinformācija

Pārstrādātajā Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīvā 2013/33/ES, ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (turpmāk "RCD"), ir norādīts, ka

"būtu jānosaka standarti pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai, kas ir pietiekami, lai nodrošinātu [starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem] cilvēka cienīgu dzīves līmeni un salīdzināmus dzīves apstākļus visās dalībvalstīs" ⁽¹⁾.

Saskaņā ar direktīvu dalībvalstīm ir ievērojama rīcības brīvība noteikt, kas ir cilvēka cienīgs dzīves līmenis un kā tas būtu sasniedzams. Tajā pašā laikā valstu uzņemšanas sistēmas lielā mērā atšķiras gan pēc tā, kā sistēma ir organizēta, gan pēc uzņemšanas apstākļu nodrošināšanas veidiem. Līdz ar to uzņemšanas apstākļu standarti ES dalībvalstīs turpina atšķirties, radot atšķirības attieksmē pret personām, kuras lūdz starptautisko aizsardzību.

Nesen pieņemtajā Eiropas programmā migrācijas jomā ⁽²⁾ arī ir uzsvērts, ka spēcīgas kopējas Eiropas patvēruma politikas veidošanā svarīga nozīme ir skaidrai starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanas sistēmai. Tajā īpaši ir norādīts uz vajadzību pēc papildu vadlīnijām, lai ES dalībvalstīs uzlabotu uzņemšanas apstākļu standartus.

Šajā sakarā ir izstrādātas šīs vadlīnijas. Šā dokumenta izstrādes procesā ir izmantota Eiropas Patvēruma atbalsta biroja (EASO) izveidotā kvalitātes matricas metodika. Dokumentu ir sagatavojusi darba grupa, kuras sastāvā ir ES dalībvalstu eksperti un ir pārstāvētas citas attiecīgas ieinteresētās personas uzņemšanas un pamattiesību jomā, tostarp Eiropas Komisija, Eiropas Savienības Pamattiesību aģentūra (FRA) un Apvienoto Nāciju Organizācijas Augstā komisāra bēgļu jautājumos (UNHCR) birojs. Pirms vadlīniju izstrādes pabeigšanas ir notikušas arī konsultācijas ar EASO Konsultatīvā foruma dalībniekiem. Par vadlīnijām ir notikušas konsultācijas EASO uzņemšanas iestāžu tīklā, un pēc šīm konsultācijām vadlīnijas ir oficiāli pieņēmusi EASO valde.

Jāatzīmē arī, ka uz šiem praktiskajiem standartiem un rādītājiem ir īpaši norādīts Eiropas Komisijas 2016. gada 13. jūlija priekšlikumā par pārstrādātu RCD (COM(2016) 465 final).

Vadlīniju mērķis un piemērošanas joma

Šo vadlīniju **galvenais mērķis** ir atbalstīt dalībvalstis RCD svarīgāko noteikumu īstenošanā, vienlaikus nodrošinot pienācīgu dzīves līmeni visiem starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem, tostarp pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām uzņemšanas vajadzībām.

Dokuments ir izstrādāts tā, lai to varētu izmantot **dažādiem nolūkiem**:

- politikas līmenī tas ir izmantojams kā rīks, lai atbalstītu reformas un attīstību, un kā pamats uzņemšanas standartu noteikšanai / turpmākai pilnveidei;
- praktiskā līmenī uzņemšanas iestādes / uzņemšanas objektu pārvaldītāji to var izmantot, lai atbalstītu uzņemšanas objektu plānošanu/pārvaldību vai atbalstītu darbinieku apmācību.

Vadlīnijas turklāt varētu izmantot par **pamatu, lai izveidotu uzraudzības mehānismus** valstu uzņemšanas sistēmu kvalitātes izvērtēšanai.

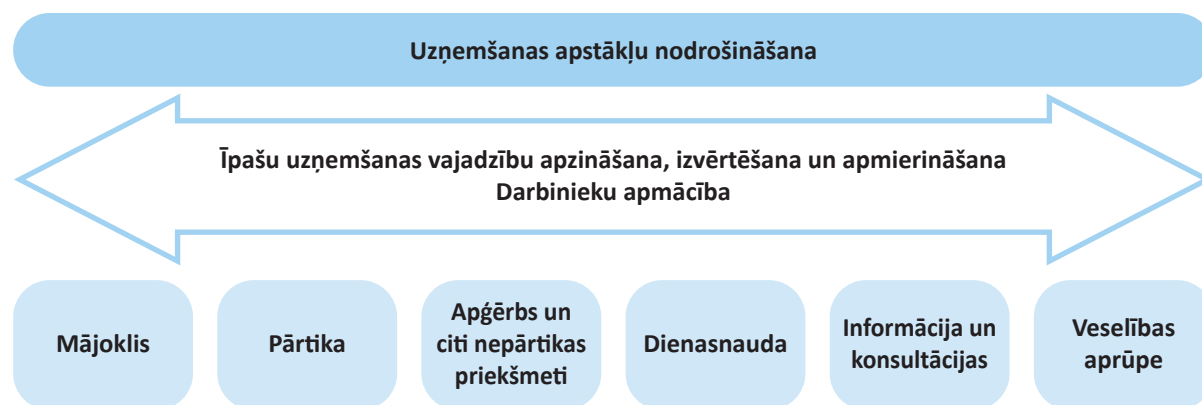
Vadlīniju nolūks nav noteikt uzņemšanas apstākļu nodrošināšanas metodes. Tāpēc, ja nav noteikts citādi, šajā dokumentā iekļautie standarti un rādītāji ir piemērojami materiālo uzņemšanas apstākļu nodrošināšanai neatkarīgi no tā, vai tos nodrošina natūrā, kā finansiālus pabalstus vai talonu veidā. Šī pieeja atbilst RCD 2. panta g) punktam, kurā ir minēti dažādi materiālo uzņemšanas apstākļu nodrošināšanas veidi. Tas nozīmē, piemēram, ka dalībvalstīm vai nu ir jānodrošina apģērbs saskaņā ar šajās vadlīnijās iekļautajiem standartiem, vai piešķirtā finansiālā pabalsta apmēram jābūt pietiekamam, lai segtu pieteikuma iesniedzēja izdevumus par apģērbu saskaņā ar šajās vadlīnijās iekļautajiem standartiem.

⁽¹⁾ Pārstrādātā Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīva 2013/33/ES, ar ko nosaka standartus starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanai (turpmāk "RCD"), pieejama: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013L0033&from=EN> (11. apsvērumš).

⁽²⁾ Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai "Eiropas programma migrācijas jomā", COM(2015) 240, 13.5.2015.

Lai gan galvenā uzmanība vadlīnijās ir pievērsta atvērta tipa uzņemšanas objektiem, saskaņā ar *RCD* 8. apsvērumu vadlīnijas piemēro “visos procedūru posmos un visu veidu procedūrās saistībā ar starptautiskās aizsardzības pieteikumiem, visās tajās vietās un iestādēs, kur uzņem pieteikuma iesniedzējus, un tikmēr, kamēr vien viņiem ir atļauts palikt dalībvalstu teritorijā”⁽³⁾.

Vadlīniju tematiskā piemērošanas joma ietver dažus svarīgākos *RCD* noteikumus, kas veido daļu no starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem paredzētajām valstu uzņemšanas sistēmām, kā redzams turpmāk 1. attēlā. Īpaša uzmanība dokumentā ir pievērsta tādiem jautājumiem kā uzņemšanas apstākļu natūrā nodrošināšana, īpašu uzņemšanas vajadzību apzināšana, izvērtēšana un apmierināšana un apmācības nodrošināšana valstu uzņemšanas sistēmu darbiniekiem. Visi šajās nodaļās iekļautie standarti ir uzskatāmi par būtiskiem, lai nodrošinātu uzņemšanas apstākļus saskaņā ar *RCD*.

1. attēls. Galvenie aspekti, uz kuriem attiecas šīs vadlīnijas.

Vadlīniju dažādajās nodaļās ir iekļauti rādītāji, kas ļauj novērtēt, vai valsts uzraudzības sistēmā ir paredzēti atbilstoši pasākumi, lai ņemtu vērā īpašas vajadzības. Taču šajās vadlīnijās nav padziļināti aplūkotas pieteikuma iesniedzēju ar īpašām uzņemšanas vajadzībām, piemēram, nepavadītu nepilngadīgo, vajadzības.

Šīs vadlīnijas būtu jāuzskata par pirmo soli un pirmajiem centieniem, lai atvieglotu dažu *RCD* noteikumu piemērošanu. Šajā dokumentā nav aplūkoti visi aspekti, uz kuriem attiecas *RCD* piemērošanas joma, piemēram, materiālo uzņemšanas apstākļu pasliktināšana vai aizstāšana, aizturēšana, bērnu piekļuve skološanai un izglītībai, pieaugušo piekļuve darba tirgum un arodmaģībām un pārsūdzības procedūras. Šis dokuments neattiecas arī uz aspektiem saistībā ar starptautiskās aizsardzības saņēmēju integrēšanu vai tādu pieteikuma iesniedzēju atgriešanas sagatavošanu, kuru starptautiskās aizsardzības pieteikums ir noraidīts.

Īpaši jāuzsver, ka vadlīnijas ir izstrādātas, pieņemot, ka uzņemšanas sistēma darbojas normālā režīmā. Ārpus šo vadlīniju piemērošanas jomas ir ārkārtas situācijas, piemēram, *RCD* 18. panta 9. punkta noteikumu par ārkārtas izmitināšanu izmantošana. Šos aspektus varētu iekļaut papildu vadlīnijās un/vai rīkos, kas vēl jāizstrādā.

Pilna atbildība par šo standartu piemērošanu jāuzņemas dalībvalstu iestādēm, un lielākā daļa no šajās vadlīnijās iekļautajiem standartiem principā būtu valstu uzņemšanas iestāžu kompetencē. Tomēr praksē materiālo un nemateriālo uzņemšanas apstākļu nodrošināšanā bieži ir iesaistīti citi dalībnieki, tostarp, piemēram, citi valsts, reģionālie un vietējie dienesti un starpvaldību vai nevalstiskās organizācijas.

Šajā dokumentā iekļautie standarti atspoguļo ES dalībvalstīs jau pastāvošu praksi. Tā mērķis nav censties izveidot ideālas uzņemšanas sistēmas modeli, bet apkopot saskaņotus standartus, rādītājus un labu praksi, kas ir piemērojama un sasniedzama visās ES dalībvalstīs.

Jāuzsver, ka saskaņā ar *RCD* 4. pantu dalībvalstīs attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju uzņemšanas apstākļiem var ieviest vai saglabāt noteikumus, kas ir labvēlīgāki par šajās vadlīnijās iekļautajiem noteikumiem. Šis dokuments nekādā ziņā nebūtu jāuzskata par aicinājumu pazemināt pastāvošos standartus, bet drīzāk par pamudinājumu sasniegt vismaz šajās vadlīnijās izstrādātos kritērijus.

(3) *RCD* 8. apsvērumus.

Vadlīniju struktūra un formāts

Dokumenta sākumā ir īsa nodaļa ar nosaukumu “Kā lasīt šīs vadlīnijas”, kurā ir skaidroti izmantotie jēdzieni.

Pārējais dokuments ir sadalīts astoņās nodaļās, kurās aplūkoti šādi temati:

1. Mājoklis
2. Pārtika
3. Apģērbs un citi nepārtikas priekšmeti
4. Dienasnauda
5. Veselības aprūpe
6. Informācijas un konsultāciju sniegšana
7. Īpašu vajadzību apzināšana, izvērtēšana un apmierināšana
8. Darbinieku apmācība

Katrā nodaļā ir iekļauti konkrēti kopīgi standarti, kas ir piemērojami valstu uzņemšanas sistēmām visās ES dalībvalstīs. Katrs standarts ir saistīts ar attiecīgiem rādītājiem, kas palīdz novērtēt, vai standarts ir ievērots. Vajadzības gadījumā iedaļā “Papildu piezīmes” ir sniegts papildu skaidrojums par attiecīgo rādītāju.

Turklāt pielikumā ir iekļauta tabula, kurā ir apkopoti visi šajā dokumentā minētie standarti un rādītāji. Tomēr šī tabula būtu jāaplūko saistībā ar galveno dokumentu, kurā ir sniegti papildu skaidrojumi (papildu piezīmes, labas prakses piemēri), kas palīdz interpretēt vadlīnijas.

Tiesiskais regulējums

Šo vadlīniju galvenais juridiskais pamats ir *RCD*, to lasot saistībā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartu (turpmāk “ES harta”). Turklāt, piemērojot šīs vadlīnijas, dalībvalstīm būtu jātiecas nodrošināt pilnīgu atbilstību principiem par bērna interesēm un ģimenes vienotību saskaņā ar attiecīgi Apvienoto Nāciju Organizācijas 1989. gada Konvenciju par bērna tiesībām un Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju⁽⁴⁾.

Šajā dokumentā iekļauto standartu un rādītāju neatņemama daļa ir arī turpmāk minētie principi, kas būtu jāievēro, nodrošinot uzņemšanas apstākļus valstu sistēmās.

- **Pārredzamība un pārskatbildība.** Uzņemšanas apstākļu nodrošināšanas pamatā būtu jābūt pārredzamiem un taisnīgiem noteikumiem un lēmumu pieņemšanas procedūrām. Nenoliedzot, ka konkrētu uzdevumu veikšanai valstu uzņemšanas sistēmās ir svarīgi iesaistīt papildu dalībniekus (piemēram, nevalstiskas organizācijas, privātā sektora pārstāvjus utt.), kopējā atbildība par pārredzamības un pārskatbildības augstākā līmeņa sasniegšanu ir jāuzņemas attiecīgajai uzņemšanas iestādei.
- **Līdzdalība.** Saskaņā ar *RCD* 18. panta 8. punktu uzņemšanas iestādes tiek aicinātas veicināt visu pieteikuma iesniedzēju, tostarp bērnu, līdzdalību un iesaistīšanos uzņemšanas apstākļu materiālo un nemateriālo aspektu pārvaldīšanā. Līdzdalību var nodrošināt, piemēram, padomdevējas valdes vai padomes, kas palīdz risināt ar dzīvi izmitināšanas objektos saistītus konkrētus jautājumus, piemēram, par maltīšu sastāvu vai pasākumu kalendāru.
- **Diskriminācijas aizliegums.** Visām personām, kas lūdz starptautisko aizsardzību, bez diskriminācijas nodrošina vienlīdzīgu piekļuvi uzņemšanas apstākļiem.
- **Uzmanības pievēršana īpašām vajadzībām.** Šajā sakarā būtu jāņem vērā īpašās uzņemšanas vajadzības. “Īpašo vajadzību” definīcija neaprobežojas ar *RCD* 21. panta neizsmeļošajā sarakstā iekļautajām pieteikuma iesniedzēju kategorijām (“tādām kā nepilngadīgie, nepavadīti nepilngadīgie, cilvēki ar invaliditāti, veci cilvēki, grūtnieces, vientuļie vecāki ar nepilngadīgiem bērniem, cilvēku tirdzniecībā cietušie, personas ar nopietnām slimībām, personas ar garīgās veselības traucējumiem un personas, kas pārcietušas spīdzināšanu, izvarošanu vai cita veida nopietnu psiholoģisku, fizisku vai seksuālu vardarbību, piemēram, sievietes dzimumorgānu kropļošanu”), bet ietver ikvienu pieteikuma iesniedzēju, kam ir īpašas uzņemšanas vajadzības. Īpaši faktori, kas šajā sakarā jāņem vērā, ir dzimums, dzimumidentitāte un dzimumorientācija.

⁽⁴⁾ *RCD* 9. apsvēruma.

Kā lasīt šīs vadlīnijas

Piemērs: mājokļa atrašanās vietas novērtēšana		SKAIDROJUMS
STANDARTS	<i>Nodrošināt efektīvu ģeogrāfisku piekļuvi attiecīgiem pakalpojumiem, piemēram, sabiedriskajiem pakalpojumiem, skolām, veselības aprūpei, sociālajai un juridiskajai palīdzībai, ikdienas preču veikalam, veļas mazgātavai un brīvā laika pavadīšanas nodarbēm.</i>	Standarts atspoguļo vispārpieņemtu praksi, un atbilstība būtu jānodrošina visās valstu uzņemšanas sistēmās.
Rādītājs	<i>Izmitināšanas objekts atrodas samērīgā attālumā līdz attiecīgiem pakalpojumiem, ejot kājām, un pieejamā infrastruktūra ir kājāmgājējiem droša.</i>	Rādītājs ir izmantojams kā rīks, lai novērtētu atbilstību standartam, t. i., nosakot, vai attālumu starp mājokli un attiecīgiem sabiedriskajiem pakalpojumiem var uzskatīt par samērīgu, ejot kājām, un vai pastāv vajadzīgā infrastruktūra. Zem katra standarta uzskaitītie rādītāji būtu jāuzskata par kumulatīviem bez hierarhiskas kārtības to starpā.
Alternatīvi rādītāji	1.2.a rādītājs. Attiecīgie pakalpojumi tiek nodrošināti izmitināšanas objektā. VAI 1.2.b rādītājs. Izmitināšanas objekts atrodas samērīgā attālumā līdz attiecīgiem pakalpojumiem, ejot kājām, un pieejamā infrastruktūra ir gājējiem droša. VAI 1.2.c rādītājs. Attiecīgajiem pakalpojumiem var piekļūt, izmantojot sabiedrisko transportu, un brauciena ilgums ir samērīgs. VAI 1.2.d rādītājs. Attiecīgajiem pakalpojumiem var piekļūt, izmantojot organizētu transportu, ko nodrošina dalībvalsts.	Alternatīvus rādītājus izmanto situācijās, kad var piemērot dažādus variantus, lai novērtētu atbilstību standartam.
Papildu piezīmes	Šis rādītājs būtu jāizstrādā attiecībā uz konkrētu maksimālu attālumu, ņemot vērā valsts kontekstu un vidi, piemēram, vai ir pieejams gājēju celiņš, vai apvidus nav ļoti paugurains utt., — piemēram, maksimāli 3 km līdz sabiedriskajiem pakalpojumiem kopumā un 2 km līdz veselības aprūpes iestādēm un skolai.	Papildu piezīmē ir skaidrots, kāds attālums varētu būt “samērīgs attālums, ejot kājām”. Papildu piezīmju piemērojamība ES dalībvalstīs var atšķirties, ņemot vērā dažādos valstu kontekstus.
Labā prakse	Labā prakse attiecībā uz mājokļa atrašanās vietas noteikšanu: par labu praksi uzskata ierobežotu brauciena ar sabiedrisko transportu ilgumu līdz maksimāli 1,5 stundām vai 1 stundai, lai nokļūtu veselības aprūpes iestādē vai ikdienas preču veikalā.	Visbeidzot, dokumentā ir aprakstīta pastāvošā labā prakse, kas attiecas uz konkrētām nodaļām. Jēdziens “labā prakse” neizriet no formāla izvērtējuma, bet atspoguļo dažu dalībvalstu pašreizējo praksi. Lai gan pašlaik tā nav uzskatāma par kopīgi saskaņotu standartu, dalībvalstis tomēr ir aicinātas apsvērt iespēju iekļaut šo labo praksi savās valsts sistēmās.

Terminoloģija

Ar *RCD* 2. panta g) punktu tiek ieviesti jēdzieni “finansiāls pabalsts” un “dienasnauda” kā uzņemšanas apstākļu nodrošināšanas līdzekļi. Saskaņā ar šo punktu finansiālais pabalsts ir paredzēts, lai nodrošinātu pārtiku, mājokli un apģērbu (ja tie netiek nodrošināti natūrā vai talonu veidā), bet dienasnaudas definīcija nav tik skaidra. Šajās vadlīnijās un kā norādīts turpmākajā tabulā, termins “dienasnauda” attiecas uz jebkuru citu pabalstu, kas tiek nodrošināts starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem, tostarp uz pabalstiem konkrētām vajadzībām, kas nav saistītas ar mājokli, pārtiku un apģērbu, vai citu nepārtikas priekšmetu iegādei, ja tie netiek nodrošināti natūrā, kā arī uz naudas pabalstiem neprecizētām vajadzībām (ar kuriem pieteikuma iesniedzēji var brīvi rīkoties un kurus sauc arī par “kabatas naudu”).

Uzņemšanas vajadzību veids	Atsauce <i>RCD</i>	Uzņemšanas apstākļu nodrošināšanas līdzekļi
Pārtika, mājoklis un apģērbs	2. panta g) punkts	Finansiāls pabalsts
		Natūrā
		Taloni
Citas pamatvajadzības (piemēram, higiēnas priekšmeti, skolas piederumi, ratiņkrēsls utt.)	<i>RCD</i> nav skaidri minētas	Dienasnauda
		Natūrā
		Taloni
Priekšmeti pēc paša izvēles	2. panta g) punkts	Dienasnauda

1. Mājoklis

levada piezīmes

Šajā nodaļā ir vairākas apakšnodaļas, kas veltītas šādiem mājokļa aspektiem:

- Atrašanās vieta
- Piešķiršana
- Infrastruktūra
- Drošība
- Koplietošanas telpas
- Sanitārija
- Uzturēšana
- Komunikācijas aprīkojums un pakalpojumi

Katrā apakšnodaļā ir aplūkoti būtiski izmitināšanas objektu aspekti, kas papildina cits citu.

Dalībvalstis var brīvi izvēlēties starp dažādiem izmitināšanas veidiem, kas tiek nodrošināti pieteikuma iesniedzējiem, ar noteikumu, ka tiek ņemtas vērā pieteikuma iesniedzēju īpašās uzņemšanas vajadzības. Dažādās iespējas ietver gan izmitināšanas centrus, gan alternatīvas iespējas, tostarp privātmājas, dzīvokļus, viesnīcas vai citas telpas, kas pielāgotas starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju izmitināšanai. Turklāt saskaņā ar RCD dalībvalstīm ir iespēja izvēlēties — vai nu nodrošināt mājokli natūrā, vai piešķirt finansiālus pabalstus⁽⁵⁾. No vienas puses, ja mājoklis tiek nodrošināts natūrā, tam būtu jāatbilst šajā nodaļā minētajiem standartiem; no otras puses, ja dalībvalstis nolemj piešķirt pieteikuma iesniedzējiem finansiālu pabalstu mājokļa izmaksu segšanai, šim pabalstam būtu jāļauj pieteikuma iesniedzējiem izmantot mājokli, kas atbilst šajā nodaļā minētajiem standartiem.

Vienlaikus dalībvalstu prakse atspoguļo dažādu izmitināšanas veidu izmantošanu atkarībā no patvēruma procedūras posma, ietverot, piemēram, tranzīta centrus, pirmos/sākotnējos uzņemšanas centrus vai īpašus uzņemšanas objektus pieteikuma iesniedzējiem Dublinas procedūrā. Telpu funkcijas, protams, varētu atšķirties atkarībā no tā, cik ilgi pieteikuma iesniedzējiem paredzēts tajās uzturēties. Tāpēc dažu šajā nodaļā iekļauto standartu un rādītāju piemērojamība var būt atkarīga no izvēlēta izmitināšanas veida un nolūka (piemēram, pieteikuma iesniedzēju ilgtermiņa vai īstermiņa uzturēšanās). Ja kāds standarts attiecas tikai uz konkrētu izmitināšanas veidu, tas ir norādīts.

Juridiskās atsauces — mājoklis

- RCD 2. panta c) punkts — “ģimenes locekļu” definīcija
- RCD 2. panta g) punkts — materiālo uzņemšanas apstākļu definīcija
- RCD 12. pants — ģimenes
- RCD 17. pants — vispārīgie materiālie uzņemšanas apstākļi un veselības aprūpe
- RCD 18. panta 1. punkts — materiālo uzņemšanas apstākļu veidi
- RCD 21. pants — neaizsargātas personas (vispārīgi noteikumi)
- RCD 23. panta 3. un 5. punkts — nepilngadīgie
- RCD 24. panta 2. punkts — nepavadīti nepilngadīgie

1.1. Atrašanās vieta

levada piezīmes

Šajā nodaļā iekļautie standarti un rādītāji attiecas uz telpu atrašanās vietu attiecībā pret vidi. Mājokļa atrašanās vieta var lielā mērā ietekmēt citus uzņemšanas sistēmas aspektus, tostarp piekļuves iespējas attiecīgiem pakalpojumiem (piemēram, veselības aprūpes pakalpojumiem, juridiskajai palīdzībai vai ar patvēruma procedūras dažādiem posmiem saistītajiem pakalpojumiem). Tāpēc šajā nodaļā iekļautie standarti un rādītāji ir cieši saistīti ar nākamajās nodaļās iekļautajiem standartiem un rādītājiem. Tas nozīmē, ka lēmums par mājokļa atrašanās vietas izvēli būtu jāpieņem, pilnīgi ņemot vērā citus uzņemšanas apstākļu aspektus, kas aplūkoti dažādās šā dokumenta nodaļās.

⁽⁵⁾ RCD 2. panta g) punkts.

Vienlaikus dažu šajā nodaļā izmantoto rādītāju (piemēram, kas ir “samērīgs attālums, ejot kājām”, “atbilstošs brauciena ilgums” vai “organizēta transporta kustības regularitāte”) definīcija būtu atkarīga no piekļūstamā pakalpojuma veida un no tā, cik bieži šim pakalpojumam jāpiekļūst. Piemēram, ja bērniem jānokļūst skolā, piekļuvei jābūt iespējamai katru dienu un braucienam būtu jābūt īsam. Savukārt ceļā pavadītais laiks, lai pieteikuma iesniedzējam atvieglotu piedalīšanos personiskajā intervijā, varētu būt ilgāks, jo īpaši, ja transportu nodrošina atbildīgā iestāde.

Ir vispārātzīts, ka izmitināšanas objektiem būtu jāatrodas teritorijās, ko paredzēts izmantot kā dzīvojamus rajonus.

Standarti un rādītāji

1. STANDARTS. Nodrošināt efektīvu ģeogrāfisku piekļuvi attiecīgiem pakalpojumiem, piemēram, sabiedriskajiem pakalpojumiem, skolām, veselības aprūpei, sociālajai un juridiskajai palīdzībai, ikdienas preču veikalam, veļas mazgātavai un brīvā laika pavadīšanas nodarbēm.

1.1. rādītājs. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām.

- **Papildu piezīmes.** Piemēram, no pieteikuma iesniedzējiem ar ievērojami ierobežotām pārvietošanās spējām nevarētu gaidīt, ka viņi piekļūs attiecīgiem pakalpojumiem, ejot kājām. Šādos gadījumos būtu jānodrošina alternatīvas iespējas.

Alternatīvi rādītāji ģeogrāfiskas piekļūstamības nodrošināšanai

1.2.a rādītājs. Attiecīgie pakalpojumi tiek nodrošināti izmitināšanas objektā. **VAI**

1.2.b rādītājs. Izmitināšanas objekts atrodas samērīgā attālumā līdz attiecīgiem pakalpojumiem, ejot kājām, un pieejamā infrastruktūra ir gājējiem droša. **VAI**

- **Papildu piezīmes.** Šis rādītājs būtu jāizstrādā attiecībā uz konkrētu maksimālu attālumu, ņemot vērā valsts kontekstu un vidi, piemēram, vai ir pieejams gājēju ceļiņš, vai apvidus nav ļoti paugurains utt., — piemēram, maksimāli 3 km līdz sabiedriskajiem pakalpojumiem kopumā un 2 km līdz veselības aprūpes iestādēm un skolai.

1.2.c rādītājs. Attiecīgajiem pakalpojumiem var piekļūt, izmantojot sabiedrisko transportu, un brauciena ilgums ir samērīgs. **VAI**

- **Papildu piezīmes.** Novērtējot, vai brauciena ilgums ir samērīgs, būtu jāņem vērā piekļūstamā pakalpojuma veids un tas, cik regulāri pieteikuma iesniedzējam šis pakalpojums jāizmanto (piemēram, cik ilgā laikā bērns ar sabiedrisko transportu var nokļūt skolā vai cik ilgs laiks pieteikuma iesniedzējam jāpavada ceļā uz personisko interviju). Turklāt būtu jāņem vērā sabiedriskā transporta kustības regularitāte, t. i., vai pieteikuma iesniedzēji var efektīvi izmantot šo pakalpojumu atpakaļbraucienam. Ar piekļūstamību, izmantojot sabiedrisko transportu, būtu jāsaprot transporta izmaksu atlīdzināšana vai transporta nodrošināšana bez maksas vismaz šādām vajadzībām: veselības aprūpe un zāļu iegāde, patvēruma procedūra un juridiskā palīdzība un bērnu, kas apmeklē skolu, izglītība.

1.2.d rādītājs. Attiecīgajiem pakalpojumiem var piekļūt, izmantojot organizētu transportu, ko nodrošina dalībvalsts.

- **Papildu piezīmes.** Transporta nodrošināšanas kārtība būtu jāprecizē, norādot dalībvalsts nodrošinātā transporta kustības regularitāti.

Labā prakse attiecībā uz mājokļa atrašanās vietas noteikšanu

Par labu praksi uzskata:

- noteikt mājokļa atrašanās vietu ar mērķi izmitināt pieteikuma iesniedzējus ilgtermiņā tā, lai nodrošinātu pieteikuma iesniedzēju un vietējo iedzīvotāju mijdarbošanās iespēju, kas palīdzētu izvairīties no izolācijas un ilgtermiņā sekmētu integrāciju;
- ierobežot brauciena ar sabiedrisko transportu ilgumu līdz maksimāli 1,5 stundām vai 1 stundai, lai nokļūtu veselības aprūpes iestādē vai ikdienas preču veikalā;
- izmitināšanas objekta atrašanās vietas noteikšanā iesaistīt vietējos iedzīvotājus.

1.2. Piešķiršana

levada piezīmes

Neskarot valstīs pastāvošās izkliešanas sistēmas, kas regulē pieteikuma iesniedzēju vienmērīgu sadalījumu dalībvalstu teritorijā, šajā nodaļā iekļautie standarti un rādītāji būtu jālasa un jāīsteno, pilnīgi ievērojot ģimenes vienotības principu un ņemot vērā starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju iespējamās īpašās vajadzības.

Jāuzsver, ka šo principu ievērošanai ir svarīga nozīme, ne vien iekļaujot pieteikuma iesniedzējus uzņemšanas sistēmā, bet arī reizēs, kad viņiem tiek piešķirts cits mājoklis vai viņus pārvieto uz citu mājokli. Tāpēc saskaņā ar RCD 18. panta 6. punktu pieteikuma iesniedzēji būtu jāpārvieto uz citu izmitināšanas objektu vienīgi nepieciešamības gadījumā.

Standarti un rādītāji

2. STANDARTS. Nodrošināt, lai tiktu ievērots ģimenes vienotības princips.

2.1. rādītājs. Ģimenes locekļus (saskaņā ar RCD 2. pantā sniegto definīciju) izmitina kopā.

- **Papildu piezīmes.** Ģimenes locekļu piekrišanu kopīgai izmitināšanai iegūst brīvprātīgi. Būtu jāņem vērā drošības apsvērumi, lai paredzētu iespējamus izņēmumus.

2.2. rādītājs. Ģimenes ar bērniem izmitina kopā ar noteikumu, ka tas atbilst bērna interesēm.

- **Papildu piezīmes.** Īpaša uzmanība būtu jāpievērš precētu bērnu situācijai.

2.3. rādītājs. Ja tas ir iespējams un ir lietderīgi, būtu jāievēro ģimenes vienotības princips attiecībā uz ģimenes locekļiem plašākā izpratnē.

- **Papildu piezīmes.** Atkarībā no valsts noteikumiem un ar pieteikuma iesniedzēju piekrišanu kopā varētu izmitināt arī ģimenes locekļus plašākā izpratnē (ieskaitot radniekus ārpus RCD 2. panta c) punktā sniegtās definīcijas).

2.4. rādītājs. Vienā guļamistabā izmitina ne vairāk kā vienu ģimeni.

- **Papildu piezīmes.** Lai ievērotu privātuma standartus, dalībvalstīm vienā guļamistabā būtu jāizmitina ne vairāk kā viena ģimene. Ģimenes definīcijas tvērumi ir atkarīgi no attiecīgās dalībvalsts prakses.

3. STANDARTS. Nodrošināt, lai, piešķirot pieteikuma iesniedzējam īpašu (citu) mājokli, tiktu ņemtas vērā viņa(-as) īpašās vajadzības.

3.1. rādītājs. Īpašu mājokli pieteikuma iesniedzējiem piešķir, pamatojoties uz viņu īpašo uzņemšanas vajadzību izvērtējumu.

- **Papildu piezīmes.** Jo īpaši bērniem mājokli piešķir, pamatojoties uz bērna interešu izvērtējumu.

3.2. rādītājs. Ir iespēja pieteikuma iesniedzēju pārvietot, ņemot vērā apzinātās īpašās uzņemšanas vajadzības.

- **Papildu piezīmes.** Vajadzība piešķirt pieteikuma iesniedzējam citu mājokli varētu rasties drošības apsvērumu dēļ, piemēram, gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs ir cietis cilvēku tirdzniecībā, pārcietis seksuālu un ar dzimumu saistītu vardarbību, spīdzināšanu vai cita veida smagu psiholoģisku un fizisku vardarbību (sal. ar 11. standartu un 35.3. rādītāju "Īpašās vajadzības, kas atklājas vēlākā posmā, tiek atbilstoši apzinātas un izvērtētas").

Labā prakse attiecībā uz (cita) mājokļa piešķiršanu pieteikuma iesniedzējam

Par labu praksi uzskata pārvietot ģimenes ar skolas vecuma bērniem, ņemot vērā skolēnu brīvlaiku mācību gada beigās.

4. STANDARTS. Nodrošināt, lai, piešķirot pieteikuma iesniedzējam mājokli, tiktu ņemti vērā ar viņa(-as) individuālo situāciju saistīti konkrēti un objektīvi iemesli.

4.1. rādītājs. Ir izveidots mehānisms, lai apsvērtu, vai pastāv konkrēti un objektīvi iemesli īpaša mājokļa piešķiršanai.

- **Papildu piezīmes.** Pieteikuma iesniedzēja "individuālā situācija", uz ko norādīts iepriekš minētajā standartā, jo īpaši attiecas uz personas kultūras, valodas un reliģisko piederību, pieteikuma iesniedzēja dzimumu (piemēram, transpersonām) un individuāliem apsvērumiem, kas saistīti, piemēram, ar nodarbinātību, arodmācībām vai pastāvošajām ģimenes saitēm.

1.3. Infrastruktūra**levada piezīmes**

Uz šajā nodaļā minētajiem standartiem un rādītājiem attiecas šādas definīcijas:

- "(guļam)istaba" ir atsevišķa istaba ar četrām sienām, aizveramām durvīm, atveramu logu un griestiem. Izmitināšanas centros un citos kopīgos mājokļos ar "guļamistabām" vienmēr būtu jāsaprot aizslēdzamas istabas;
- "ģimenes locekļi" būtu jādefinē saskaņā ar RCD 2. panta c) punktu.

Šajā nodaļā minētie standarti jo īpaši būtu jāuzskata tikai par minimālajiem standartiem.

Standarti un rādītāji**5. STANDARTS. Nodrošināt pietiekamu platību kopīgu mājokļu guļamistabās.**

5.1. rādītājs. Katram pieteikuma iesniedzējam tiek nodrošināta minimālā platība 4 m² uz personu.

- **Papildu piezīmes.** Šo rādītāju var precizēt sīkāk atkarībā no tā, vai istabā izmitina pieteikuma iesniedzējus, kas nav radnieki vai ģimenes locekļi. Varētu ņemt vērā arī vecumu, piemēram, vai tiek izmitinātas ģimenes ar zīdaiņiem un maziem bērniem. Varētu atsaukties uz valsts tiesību aktiem, kuros ir noteikta minimālā dzīvojamā platība uz personu, ja tāda ir paredzēta.

5.2. rādītājs. Attiecībā uz minimālo platību 4 m² vienai personai tiek nodrošināts minimālais griestu augstums 2,10 m.

5.3. rādītājs. Guļamistabā ir pietiekami daudz vietas, lai varētu novietot vienu gultu un vienu skapi katram pieteikuma iesniedzējam.

- **Papildu piezīmes.** Atkarībā no konkrētajiem apstākļiem daļa no pamata mēbelēm varētu būt galds un krēsls, un tas būtu jāņem vērā, ja šīs mēbeles netiek nodrošinātas koplietošanas telpās.

6. STANDARTS. Nodrošināt pieteikuma iesniedzēju tiesību uz privātumu ievērošanu kopīgos mājokļos.

6.1. rādītājs. Vienā guļamistabā izmitina ne vairāk kā sešus neprecētus pieteikuma iesniedzējus.

- **Papildu piezīmes.** Vienā guļamistabā izmitināmo personu maksimālo skaitu varētu noteikt arī atkarībā no tā, cik ilgi mājoklī paredzēts uzturēties, un atkarībā no papildu telpām, kas pieejamas ārpus guļamistabas

(koplietošanas telpām, citām privātām telpām). Ja šo rādītāju praktiski nav iespējams ievērot, būtu jāatrod alternatīvi privātuma nodrošināšanas veidi.

6.2. rādītājs. Neprecētiem katra dzimuma pieteikuma iesniedzējiem ir atsevišķas guļamistabas, un pretējā dzimuma pieteikuma iesniedzējiem nav iespējams tām piekļūt.

- **Papildu piezīmes.** *Piekļuves ierobežojumus varētu nodrošināt, izmantojot atsevišķus uzņemšanas objektus un/vai atslēgas, neskarot uzņemšanas objektu drošības apsvērumus. Ja uzņemšanas objektā tiek izmitināti pieteikuma iesniedzēji ar īpašām vajadzībām, piemēram, sievietes, kas varētu būt pakļautas ar dzimumu saistītas vardarbības riskam, jo īpaši būtu jānodrošina slēdzami skapji.*

6.3. rādītājs. Ir paredzēta istaba, kurā ir radīti privāti apstākļi (telpās vai ārpus telpām), lai tiktos ar juridiskās palīdzības sniedzējiem, sociālajiem darbiniekiem vai citiem attiecīgiem dalībniekiem, un tā vajadzības gadījumā ir pieejama pieteikuma iesniedzējiem.

6.4. rādītājs. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām.

- **Papildu piezīmes.** *Piemēram, nepavadītiem nepilngadīgajiem būtu jānodrošina atsevišķas guļamistabas, un viņiem nebūtu jādzīvo vienā istabā ar pilngadīgiem pieteikuma iesniedzējiem.*

Labā prakse attiecībā uz pieteikuma iesniedzēju privātuma nodrošināšanu

Par labu praksi uzskata starp gultām atstāt minimālo eju vismaz 90 cm platumā, lai nodrošinātu privātumu.

7. STANDARTS. Nodrošināt, lai mājoklis būtu pietiekami mēbelēts.

7.1. rādītājs. Katrā guļamistabā ir vismaz šādas mēbeles:

7.1.1. viena atsevišķa gulta katrai personai **UN**

7.1.2. viens pietiekami liels skapis katrai personai vai ģimenei personīgo mantu (piemēram, apģērba, zāļu vai dokumentu) glabāšanai.

7.2. rādītājs. Guļamistabās, kuras kopīgi izmanto pieteikuma iesniedzēji, kas nav ģimenes locekļi, skapis ir slēdzams, neskarot uzņemšanas objekta drošības apsvērumus.

- **Papildu piezīmes.** *Ja uzņemšanas objektā tiek izmitināti pieteikuma iesniedzēji ar īpašām vajadzībām, piemēram, sievietes, kas varētu būt pakļautas ar dzimumu saistītas vardarbības riskam, jo īpaši būtu jānodrošina slēdzami skapji.*

7.3. rādītājs. Koplietošanas/dzīvojamās telpās ir pietiekams skaits galdu un krēslu.

7.4. rādītājs. Uzņemšanas objektos, kur pieteikuma iesniedzējiem pašiem jāgatavo ēdiens, virtuvē tiek nodrošināts un ir pieejams viss turpmāk minētais:

7.4.1: pietiekams ledusskapja tilpums vienai personai **UN**

- **Papildu piezīmes.** *To, kas ir pietiekama vieta ledusskapī, varētu precizēt sīkāk, norādot vienai personai/ģimenei pieejamo litru vai plauktu skaitu.*

7.4.2: pietiekams plauktu laukums vienai personai/ģimenei, **UN**

7.4.3: minimālā piekļuve plītij vienai personai/ģimenei, **UN**

7.4.4: minimālais šķīvju, krūžu, ēdiena gatavošanas piederumu un galda piederumu skaits vienai personai.

7.5. rādītājs. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām.

- **Papildu piezīmes.** Piemēram, būtu jānodrošina zīdaiņu gultiņa, pārtīšanas galds un atbilstošs krēsls zīdaiņiem, pielāgotas mēbeles personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām un neliela izmēra galds un krēsls ģimenēm ar skolas vecuma bērniem, lai bērni varētu pildīt mājasdarbus.

8. STANDARTS. Nodrošināt mājokļi pieteikumu, atbilstošu un funkcionējošu sanitāro infrastruktūru.

8.1. rādītājs. Visiem pieteikuma iesniedzējiem būtu jābūt pieejamai dušai/vannai, izlietnei ar karstu un aukstu ūdeni un funkcionējošai tualetei.

8.2. rādītājs. Vismaz viena funkcionējoša un slēdzama tualete uz 10 pieteikuma iesniedzējiem ir pieejama katru dienu un visu diennakti.

8.3. rādītājs. Uz 12 pieteikuma iesniedzējiem ir vismaz viena funkcionējoša duša vai vanna ar karstu un aukstu ūdeni, kas ir pieejama vismaz 8 stundas dienā.

- **Papildu piezīmes.** Dušu / pieteikuma iesniedzēju attiecību var pielāgot, ja pieejamība tiek nodrošināta vairāk stundu dienā.

8.4. rādītājs. Vismaz viena funkcionējoša izlietne ar karstu un aukstu ūdeni uz 10 pieteikuma iesniedzējiem ir pieejama katru dienu un visu diennakti.

8.5. rādītājs. Ja vannas istabā ir vairāk nekā viena duša, tiek nodrošināta to vizuāla nošķiršana.

8.6. rādītājs. Izņemot mazus izmitināšanas objektus, ir pieejamas katram dzimumam atsevišķas tualetes, izlietnes un dušas telpas (ar redzamām un saprotamām norādēm).

- **Papildu piezīmes.** Izņēmumi varētu būt dzīvokļi, studijas tipa dzīvokļi un citi mājokļi mazāk nekā 12 personām.

8.7. rādītājs. Attiecībā uz kopīgiem mājokļiem pieteikuma iesniedzējiem, kas nav ģimenes locekļi, ir veikti pasākumi, lai nodrošinātu, ka pieteikuma iesniedzēji var droši piekļūt labierīcībām un vienmēr tiek respektēta pieteikuma iesniedzēju intimitāte.

8.8. rādītājs. Ir veikti pasākumi, lai nodrošinātu, ka apģērbs un dvieļi paliek sausi, kamēr pieteikuma iesniedzēji mazgājas dušā.

8.9. rādītājs. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām.

- **Papildu piezīmes.** Piemēram, bērniem līdz divu gadu vecumam katru dienu ir iespējams izmantot bērnu vannīņu.

Labā prakse attiecībā uz sanitāro infrastruktūru

Par labu praksi uzskata:

- ierīkot tualeti tajā pašā ēkā, kur atrodas guļamistaba un koplietošanas telpas, nevis ārpusē;
- nodrošināt, lai dušas telpas būtu individuāli slēdzamas un to izmantošanas laiks nebūtu ierobežots;
- pievērst uzmanību ar dzimumu saistītiem jautājumiem un sieviešu drošībai, piemēram, raudzīties, lai sanitārie mezgli atrastos tuvumā vai drošā attālumā ar labi apgaismotu piekļuvi.

9. STANDARTS. Nodrošināt mājokļa atbilstību attiecīgiem valsts un vietējiem noteikumiem.

9.1. rādītājs. Mājoklis ir būvēts atbilstoši spēkā esošiem vietējiem un valsts noteikumiem.

9.2. rādītājs. Mājoklis tiek uzturēts un pārvaldīts saskaņā ar attiecīgiem vietējiem un valsts noteikumiem, ņemot vērā visus potenciālos riskus.

- **Papildu piezīmes.** *Daži piemēri, lai novērtētu uzņemšanas centrā sasniegto progresu standarta īstenošanā: ir izstrādāts uzņemšanas centra evakuācijas plāns, kas vienmēr atrodas redzamā vietā, evakuācijas ceļi ir brīvi no šķēršļiem un ir pieejami ugunsdzēsības aparāti.*

9.3. rādītājs. Mājokļa guļamistabās un koplietošanas/dzīvojamās telpās ir pietiekams dabīgais apgaismojums un svaiga gaisa pieplūde un ir pieejami aizkari un/vai žalūzijas, lai vajadzības gadījumā bloķētu gaismas plūsmu.

9.4. rādītājs. Visās mājokļa telpās ir atbilstoša temperatūras regulēšanas sistēma.

- **Papildu piezīmes.** *Atbilstošo temperatūras diapazonu nosaka, ņemot vērā klimata apstākļus atrašanās vietā un vispārējos standartus, kas attiecas uz valstspiederīgajiem.*

9.5. rādītājs. Guļamistabas un koplietošanas telpas ir aizsargātas pret pārmērīgu vides troksni.

- **Papildu piezīmes.** *Vides troksni varētu radīt, piemēram, mehānismi, lidmašīnas, vilcieni utt.*

10. STANDARTS. Nodrošināt, lai tādu mājokļu iekšējā un ārējā infrastruktūra, kuros paredzēts izmitināt pieteikuma iesniedzējus ar ierobežotām pārvietošanās spējām, būtu pielāgota viņu vajadzībām.

10.1. rādītājs. Mājoklis atrodas:

10.1a) pirmajā stāvā **VAI**

10.1b) ir pieejams personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām pielāgots lifts, **VAI**

10.1c) kāpņu maksimālais skaits atbilst pārvietošanās spēju ierobežotības pakāpei.

10.2. rādītājs. Ārējām pieejām, piemēram, celiņiem vai piebraucamajiem ceļiem, ir cieta, līdzena virsma.

10.3. rādītājs. Ieeja ir paredzēta, lai nodrošinātu piekļuvi pieteikuma iesniedzējiem ar ierobežotām pārvietošanās spējām.

10.4. rādītājs. Ieejas un gaiteni mājokļa iekšpusē ir pietiekami plati personām ratiņkrēslos.

10.5. rādītājs. Telpās un vietās, ko izmanto pieteikuma iesniedzēji ar ierobežotām pārvietošanās spējām, atbalstam ir ierīkotas satveres margas.

10.6. rādītājs. Ir ierīkota pielāgota sanitārā infrastruktūra, tostarp, piemēram, dušas kabīnes, satveres margas, izlietnes un tualetes personām ratiņkrēslos piemērotā augstumā, kā arī ratiņkrēsliem piemērota vannas istabu un tualetes telpu grīdas virsma.

1.4. Drošība

levada piezīmes

Būtu jānodrošina mājokļa, tajā esošo mēbeļu un aprīkojuma atbilstoša drošība saskaņā ar valsts tiesību aktiem un noteikumiem un ar vispārēju mērķi garantēt drošu dzīves vidi starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem un personālam, kas strādā izmitināšanas objektos.

Standarti un rādītāji

11. STANDARTS. Nodrošināt pietiekamus drošības pasākumus.

11.1. rādītājs. Regulāri tiek veikts riska novērtējums, ņemot vērā ārējus un iekšējus faktorus.

- **Papildu piezīmes.** Riska novērtējumā jāņem vērā šādi faktori: drošības jautājumi, uz kuriem norādījuši pieteikuma iesniedzēji, mājokļa stāvoklis un atrašanās vieta, vietējās sabiedrības attieksme, izmitināmo cilvēku skaits, mājokļa iemītnieku nacionālais sastāvs, pieteikuma iesniedzēju dzimums un ģimenes stāvoklis, mājoklī izmitinātie pieteikuma iesniedzēji ar īpašām vajadzībām un agrāk notikušie incidenti.

11.2. rādītājs. Pamatojoties uz riska novērtējumu, tiek ieviesti atbilstoši drošības pasākumi.

- **Papildu piezīmes.** Šie pasākumi varētu būt, piemēram, piekļuves kontroles atvieglošana, ap mājokli izveidojot žogu, dežūrdarbinieka klātbūtnes nodrošināšana visu diennakti, pietiekama apgaismojuma nodrošināšana teritorijā ārpus mājokļa telpām un video uzraudzības sistēmas ierīkošana, publiskas piekļuves ierobežošana, ja tas vajadzīgs pieteikuma iesniedzēju drošībai, un ar drošību saistītu aspektu iekļaušana iekšējās kārtības noteikumos.

11.3. rādītājs. Par drošības incidentiem (piemēram, zādzībām, vardarbību, draudiem, vietējo iedzīvotāju naidīgu attieksmi) ir droši iespējams ziņot atbildīgajiem darbiniekiem.

- **Papildu piezīmes.** Pieteikuma iesniedzēji būtu jāinformē par ziņošanas hierarhiju drošības incidentu gadījumā.

11.4. rādītājs. Ārkārtas palīdzības izsaukuma numuri ir izlikti redzamā vietā, un ir pieejams tālrunis.

11.5. rādītājs. Drošības pasākumi ir vērsti arī uz seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības atklāšanu un novēršanu.

11.6. rādītājs. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām.

- **Papildu piezīmes.** Būtu jāveic īpaši pasākumi, lai garantētu drošību visiem pieteikuma iesniedzējiem, jo īpaši personām ar īpašām vajadzībām, kas saistītas ar viņu vecumu, ģimenes stāvokli, dzimumu, dzimumidentitāti vai dzimumorientāciju un fiziskās vai garīgās veselības problēmām. Būtu jāveic arī īpaši drošības pasākumi gadījumos, kad pieteikuma iesniedzējs ir cietis cilvēku tirdzniecībā, pārcietis seksuālu un ar dzimumu saistītu vardarbību, spīdzināšanu vai cita veida smagu psiholoģisku un fizisku vardarbību. Šādi pasākumi varētu ietvert, piemēram, iespēju izmitināt pieteikuma iesniedzējus ar citādu dzimumorientāciju atsevišķi no pārējiem tā paša dzimuma pieteikuma iesniedzējiem vai tādu pieteikuma iesniedzēju, kas varētu tikt pakļauti vai tiek pakļauti ar dzimumu saistītai vardarbībai, pārvietošanu (sal. ar 3. standartu: "(Citi) mājokļa piešķiršana pieteikuma iesniedzējiem, ņemot vērā viņu īpašās vajadzības"), vai pret riskiem aizsargātu rotaļu vietu piedāvāšanu bērniem. Izmitināšanas objektos, kur uzturas nepavadīti nepilngadīgie, būtu jāveic īpaši preventīvi pasākumi, lai nepilngadīgie nepazustu.

Labā prakse attiecībā uz drošības pasākumiem

Par labu praksi uzņemšanas centros uzskata:

- ierīkot vietas, kur konkrētas grupas var privātos apstākļos izteikt bažas par drošību, lai veicinātu ziņošanu par vardarbību;
- izmantot drošības incidentu reģistrēšanas vai paziņošanas sistēmu.

1.5. Koplietošanas telpas

levada piezīmes

Šajās vadlīnijās termins “koplietošanas telpas” attiecas uz telpām, kur pieteikuma iesniedzēji ēd un pavada brīvo laiku. Koplietošanas telpu izmēri un iekārtojums, kā arī to funkcijas ir atkarīgas no tā, kāda veida mājoklī pieteikuma iesniedzēji atrodas. Koplietošanas telpas varētu būt viena vai vairākas istabas, kas nodotas pieteikuma iesniedzēju rīcībā.

Lielākos izmitināšanas objektos koplietošanas telpas varētu būt vairākas istabas, no kurām katrai ir vairākas funkcijas, t. i., tās var izmantot ēšanai, brīvā laika pavadīšanas nodarbēm vai citām kolektīvām nodarbēm (piemēram, valodu kursiem, informatīvām sanāksmēm). Savukārt mazākos izmitināšanas objektos varētu būt viena daudzfunkcionāla telpa, ko pēc vajadzības un atkarībā no diennakts laika var izmantot kā ēdamistabu / dzīvojamo istabu vai istabu brīvā laika pavadīšanas nodarbēm. Ja ir iespējams nodrošināt pietiekamu privātumu, mazākos izmitināšanas objektos koplietošanas telpu vai tās daļas varētu izmantot arī kā vietu, kur pieteikuma iesniedzēji tiek ar sociālajiem darbiniekiem vai juridiskajiem konsultantiem.

Jāievēro, ka termins “brīvā laika pavadīšanas nodarbes” attiecas uz nodarbēm, kurās tiek iesaistīti ne vien bērni, bet arī pieaugušie. Šīs pieejas pamatā ir svarīgā saikne, kas pastāv starp pieteikuma iesniedzēju iespēju iesaistīties brīvā laika pavadīšanas nodarbēs un viņu garīgo veselību. Tam, ka pieteikuma iesniedzējiem tiek nodrošināta telpa brīvā laika pavadīšanas nodarbēm vai tiek dota iespēja iesaistīties kolektīvās nodarbēs (piemēram, valodu kursos, informatīvās grupu sanāksmēs vai sporta nodarbībās), ir svarīga nozīme, jo tas palīdz vairāk strukturēt viņu ikdienu un līdz ar to var palīdzēt mazināt spriedzi, ko rada pārāk ilga bezdarbība. Tas jo īpaši attiecas uz patvēruma procedūras sākotnējiem posmiem, kad pieteikuma iesniedzēji, iespējams, (vēl) nevar piekļūt darba tirgum un iesaistīties formālā apmācībā.

Standarti un rādītāji

12. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu pietiekama telpa ēšanai.

12.1. rādītājs. Visiem pieteikuma iesniedzējiem ir iespēja ēst šim nolūkam paredzētā vietā.

- **Papildu piezīmes.** Visiem pieteikuma iesniedzējiem ir iespēja ēst ēdnīcā (lielākos izmitināšanas objektos) vai telpā, kur ir galds un pietiekams skaits krēslu. Maltīšu ieturēšanas vietai varētu būt arī citas funkcijas ar noteikumu, ka tā noteiktos laikos ir pieejama kā ēdamtelpa.

13. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu pietiekama telpa brīvā laika pavadīšanas un grupu nodarbēm.

13.1. rādītājs. Izmitināšanas objektā vai tā tuvumā esošā publiskā telpā ir zona, kas ir piemērota brīvā laika pavadīšanas nodarbēm.

- **Papildu piezīmes.** Kopīgos mājokļos iekārtojot telpas brīvā laika pavadīšanas nodarbēm, būtu jāņem vērā pieteikuma iesniedzēju dzimums, vecums un kultūras un reliģiskās vajadzības. Šajā nolūkā, ja iespējams, varētu nodrošināt atsevišķas telpas vai noteikt brīvā laika pavadīšanas nodarbēm paredzēto telpu izmantošanas laiku.

13.2. rādītājs. Ja dalībvalsts organizē grupu nodarbes, tām ir pieejama pietiekama un atbilstoša telpa, piemēram, atsevišķa istaba.

- **Papildu piezīmes.** Termins “grupu nodarbes” attiecas, piemēram, uz valodu kursiem, informatīvām grupu sanāksmēm, sporta nodarbībām utt.

13.3. rādītājs. Ja izmitināšanas objektā uzturas bērni, objektā vai tā tuvumā esošā publiskā telpā ir droša istaba/zona rotaļām un nodarbēm svaigā gaisā.

Labā prakse attiecībā uz koplietošanas telpām

Par labu praksi uzskata nodrošināt iespēju bērniem pieaugušo uzraudzībā uzturēties bērniem piemērotās telpās, kamēr vecāki piedalās grupu nodarbēs.

1.6. Sanitārija

levada piezīmes

Termins “sanitārija” attiecas uz telpu uzkopšanu un atkritumu aizvākšanu, lai uzturētu telpas tīras, novērstu infekciju, slimību riskus utt. Saskaņā ar šo definīciju termins “tīrs” nozīmē, ka telpās nav kaitēkļu, kukaiņu, mikrobu un citu apdraudējumu. Piemērojamie sanitārie standarti, kas izklāstīti šajā nodaļā, attiecas uz visu izmitināšanas objektu, tostarp privātām telpām un koplietošanas telpām, kuras atrodas objektā vai ārpus tā (attiecīgos gadījumos). Atkarībā no valsts konteksta par šo standartu izstrādi un uzraudzību varētu būt atbildīgas citas attiecīgas iestādes (piemēram, sanitārās uzraudzības struktūras).

Lielākos izmitināšanas objektos “privātas telpas” ir vienīgi guļamistabas, bet visas pārējās telpas ietilpst koplietošanas telpu kategorijā. Tomēr sanitārie standarti dažādu veidu koplietošanas telpās (piemēram, virtuvēs, sanitārajās labierīcībās un citās telpās, tostarp birojos vai pasākumu telpās) atšķiras. Savukārt mazākos izmitināšanas objektos arī virtuves, vannas istabas un citas telpas būtu uzskatāmas par privātām telpām.

Par atbilstošu sanitāro standartu uzturēšanu kopumā atbild attiecīgās dalībvalstu iestādes, taču standartu uzturēšanā var iesaistīties arī pieteikuma iesniedzēji. Praksē pieteikuma iesniedzēji parasti atbild par privāto telpu uzkopšanu. Atkarībā no valsts tiesību aktiem / noteikumiem pieteikuma iesniedzēji brīvprātīgi varētu iesaistīties arī citu telpu uzkopšanā. Dažos gadījumos viņi arī varētu saņemt atlīdzību, kas pienākas par kopīgajām mājokļa veicamajiem sīkiem darbiem. Šajos gadījumos uzkopšanas process būtu jāuzrauga atbildīgajai struktūrai vai specializētam uzkopšanas uzņēmumam.

Iekšējās kārtības noteikumos būtu jāiekļauj sīks pienākumu apraksts attiecībā uz mājokļa tīrību.

Standarti un rādītāji

14. STANDARTS. Nodrošināt, lai privātās un koplietošanas telpas tiktu uzturētas tīras.

14.1. rādītājs. Izmitināšanas objektā tiek ievērots uzkopšanas grafiks.

- **Papildu piezīmes.** Attiecībā uz katru telpu ir norādīts, cik bieži un atbilstoši kādam standartam tā jātīra.

14.2. rādītājs. Mājokļa privāto un koplietošanas telpu tīrība tiek regulāri pārbaudīta.

- **Papildu piezīme.** Veicot pārbaudes, tiek ņemta vērā pieteikuma iesniedzēju vajadzība pēc privātuma.

14.3. rādītājs. Telpu tīrība tiek pārbaudīta, kad cilvēki pārceļas uz citu istabu vai citu izmitināšanas objektu.

14.4. rādītājs. Ja par uzkopšanu atbild pieteikuma iesniedzēji, viņiem ir pieejami vajadzīgie tīrīšanas līdzekļi un piederumi, kā arī aizsargaprīkojums, piemēram, cimdi un maskas.

Labā prakse attiecībā uz privāto un koplietošanas telpu tīrības nodrošināšanu

Par labu praksi izmitināšanas centros uzskata ieviest uzkopšanas grafiku, kam jābūt skaidri redzamam un ko pieteikuma iesniedzēji var pārbaudīt.

15. STANDARTS. Nodrošināt, lai virtuve un sanitārās telpas tiktu uzturētas tīras.

15.1. rādītājs. Šo telpu tīrība atbilst vietējiem un valsts noteikumiem un standartiem.

- **Papildu piezīmes.** Šie noteikumi varētu attiekties, piemēram, uz regulāriem grauzēju un kaitēkļu apkarošanas pasākumiem.

15.2. rādītājs. Telpas tiek uzkoptas vismaz reizi dienā (izmitināšanas centros) vai tik bieži, cik nepieciešams.

15.3. rādītājs. Regulāri tiek veikta telpu ģenerāltīrīšana.

- **Papildu piezīmes.** Izmitināšanas centros ģenerāltīrīšanu varētu veikt vismaz četras reizes gadā. Tīrības standarti virtuvēm, ko izmanto pieteikuma iesniedzēji, un virtuvēm, kas paredzētas profesionālai ēdianu gatavošanai, atšķiras.

16. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu iespēja regulāri mazgāt veļu vai nodot to mazgāšanā.

16.1. rādītājs. Ja gultas veļa un dvieļi tiek izsniegti natūrā un to mazgāšanu nodrošina izmitināšanas objekts, mazgāšana būtu jāveic regulāri.

- **Papildu piezīmes.** Gultas veļa būtu jāmazgā vismaz reizi divās nedēļās, bet dvieļi — reizi nedēļā.

Alternatīvi rādītāji

16.2.a) rādītājs. Pieteikuma iesniedzējiem būtu jābūt iespējai mazgāt veļu vismaz reizi nedēļā. **VAI**

- **Papildu piezīmes.** Šo rādītāju varētu precizēt valsts kontekstā, norādot veļas mašīnu skaitu un atbilstošas veļas žāvēšanas iespējas uz noteiktu cilvēku skaitu.

16.2.b) rādītājs. Ir pieejami veļas mazgāšanas pakalpojumi, lai pieteikuma iesniedzēji varētu nodot veļu mazgāšanā.

- **Papildu piezīmes.** Veļas mazgāšanas pakalpojumiem būtu jābūt pietiekami pieejamiem, piemēram, vismaz 5 dienas nedēļā (tostarp nedēļas nogalēs).

1.7. Uzturēšana

levada piezīmes

Šajā nodaļā termins “uzturēšana” būtu jāsaprot kā pasākumu kopums, kas jāveic un tiek veikts, lai pēc iespējas labāk un ilgāk saglabātu mājokļa sākotnējo stāvokli.

Par uzņemšanas objekta uzturēšanu kopumā atbild attiecīgās dalībvalstu iestādes, taču uzturēšanā brīvprātīgi var iesaistīties arī pieteikuma iesniedzēji, ja to atļauj valsts tiesību akti / noteikumi. Dažos gadījumos pieteikuma iesniedzēji arī varētu saņemt atlīdzību, kas pienākas par kopīgajām mājoklī veicamiem sīkiem darbiem. Šajos gadījumos uzturēšanas process būtu jāuzrauga atbildīgajai struktūrai vai uzņēmumam, kas atbild par uzturēšanas darbiem.

Standarti un rādītāji

17. STANDARTS. Nodrošināt mājokļa iekārtu drošību un pienācīgu funkcionēšanu, veicot regulāru uzturēšanu.

17.1. rādītājs. Regulāri tiek novērtēts, vai mājoklis un tā mēbeles un aprīkojums pienācīgi funkcionē.

- **Papildu piezīmes.** Šīs pārbaudes būtu jāveic vismaz reizi gadā. Veicot novērtējumu, var noderēt kontrolsaraksts.

17.2. rādītājs. Pieteikuma iesniedzējiem ir iespēja ziņot par vajadzību pēc uzturēšanas un remontdarbiem.

17.3. rādītājs. Mājoklī nepieciešamie remontdarbi un nomaiņas darbi tiek veikti nekavējoties un atbilstošā kvalitātē.

- **Papildu piezīmes.** Lai gan par mājokļa uzturēšanu kopumā atbild uzņemšanas iestāde, dažus uzturēšanas darbus kā daļu no mājoklī veicamiem sīkiem darbiem varētu veikt pieteikuma iesniedzēji ar noteikumu, ka viņi par darbu saņem atlīdzību un piesakās brīvprātīgi. Vispārējā uzraudzība katrā ziņā būtu jāuzņemas atbildīgajai struktūrai.

1.8. Komunikācijas aprīkojums un pakalpojumi

levada piezīmes

Komunikācijai ir svarīga nozīme visā starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju uzņemšanas procedūrā. Termins “komunikācija” ietver gan komunikāciju saistībā ar pieteikuma iesniedzēju procesuālo statusu, gan privātu komunikāciju, piemēram, ar ģimenes locekļiem. Jāievēro, ka atbilstošas komunikācijas iespējas var labvēlīgi ietekmēt pieteikuma iesniedzēju garīgo veselību, jo komunikācija var palīdzēt novērst nemieru, ko rada kontaktu trūkums ar ģimenes locekļiem un draugiem, kuri palikuši izcelsmes vai tranzīta valstī, vai nepietiekama piekļuve komunikācijai ar organizācijām, kas sniedz juridisko palīdzību vai citus svarīgus pakalpojumus. Katrā ziņā attiecīgos gadījumos pieteikuma iesniedzējiem būtu jābūt iespējai saņemt paziņojumu par lēmumu pa pastu.

Juridiskās atsauces — komunikācijas aprīkojums un pakalpojumi

- RCD 18. panta 2. punkta b) apakšpunkts — uzņemšanas materiālo nosacījumu veidi

Standarti un rādītāji

18. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu atbilstoša piekļuve tālrunim zvanu veikšanai par procesuāliem, juridiskiem, medicīniskiem un izglītības jautājumiem.

18.1. rādītājs. Piekļuve tālrunim ir iespējama vismaz zvanu veikšanai par procesuāliem, juridiskiem, medicīniskiem vai izglītības jautājumiem.

18.2. rādītājs. Pieteikuma iesniedzējiem ikdienā ir piekļuve vismaz vienam tālrunim uz dzīvojamo vienību.

- **Papildu piezīmes.** Telpās uzstādāmo tālrunu skaits ir atkarīgs no tajās dzīvojošo pieteikuma iesniedzēju skaita.

18.3. rādītājs. Pieteikuma iesniedzēji var izmantot tālruni privātos apstākļos, t. i., citi pieteikuma iesniedzēji sarunu nedzird.

19. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu atbilstoša piekļuve internetam.

19.1. rādītājs. Pieteikuma iesniedzējiem ir piekļuve internetam izmitināšanas objektā vai tuvumā esošā publiskā vietā vismaz četras reizes nedēļā.

- **Papildu piezīmes.** Piekļuves iespējas internetam izmitināšanas objektā var uzlabot, nodrošinot bezvadu tīkla (Wi-Fi) pieejamību pieteikuma iesniedzējiem, kam ir pašiem savas sakaru ierīces (piemēram, viedtālruni), un nodrošinot atbilstošu datoru skaita pieejamību uz noteiktu cilvēku skaitu. Ja piekļuve internetam tiek nodrošināta ārpus izmitināšanas objekta, internetam būtu jābūt pieejamam samērīgā attālumā, ejot kājām vai braucot ar sabiedrisko transportu (sal. ar 1. standartu “Atrašanās vieta”). Piekļuvei internetam nav jābūt pieejamai bez maksas (sal. ar 28.4. rādītāju “Dienasnauda”).

20. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu iespēja uzlādēt savas sakaru ierīces.

20.1. rādītājs. Katrā guļamistabā ir pieejams un piekļūstams vismaz viens elektronisko ierīču uzlādes spraudnis.

Labā prakse attiecībā uz piekļuves atvieglošanu komunikācijas aprīkojumam un pakalpojumiem

Par labu praksi uzskata:

- nodrošināt pieteikuma iesniedzējiem iespēju bez maksas kopēt un izdrukāt dokumentus, kas attiecas uz patvēruma procedūru vai medicīniskiem jautājumiem;
- atvieglot piekļuvi televīzijai ar kanāliem vismaz divās konkrētajā mājoklī izmitināto pieteikuma iesniedzēju vidū izplatītākajās valodās (sal. ar 13.1. rādītāju “Koplietošanas telpas”).

2. Pārtika

levada piezīmes

Termins “pārtika” šajā nodaļā ietver pārtiku un bezalkoholiskos dzērienus. Ievērojot tādu pašu pieeju kā mājoklim vēltītajā nodaļā, šajā nodaļā iekļautie standarti būtu jāņem vērā neatkarīgi no tā, vai pārtika pieteikuma iesniedzējiem tiek nodrošināta natūrā vai finansiālu pabalstu vai talonu veidā. Tas nozīmē, ka dalībvalstīm, kas izvēlas piešķirt pieteikuma iesniedzējiem finansiālu pabalstu vai talonus pārtikas izmaksu segšanai, jāraugās, lai tie būtu pietiekami, ļaujot pieteikuma iesniedzējiem iegādāties pārtiku, kas atbilst šajā nodaļā minētajiem standartiem.

Juridiskās atsauces — pārtika

- RCD 2. panta g) punkts — materiālo uzņemšanas apstākļu definīcija

Standarti un rādītāji

21. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu pieejama pietiekama un atbilstoša pārtika.

21.1. rādītājs. Tiek ievēroti pārtikas nekaitīguma standarti.

- **Papildu piezīmes.** *Saskaņā ar pārtikas nekaitīguma sistēmām piemērojamo riska analīzes un kritisko kontrolpunktu noteikšanas (HACCP) ⁽⁶⁾ pieeju, ko izstrādājusi ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija (FAO), mājokļa, jo īpaši virtuves telpu, sanitārā stāvokļa uzturēšanā būtu jāievēro drīzāk preventīva, nevis korektīva pieeja. Saskaņā ar šo standartu būtu jānodrošina virtuves telpu tīrība, jo tīrības trūkums var apdraudēt vispārējo veselību izmitināšanas objektā.*

21.2. rādītājs. Pieaugušajiem tiek pasniegtas vismaz trīs, bet nepilngadīgajiem piecas maltītes dienā, turklāt vismaz vienā maltītē ēdiens ir termiski apstrādāts un to pasniedz siltu.

21.3. rādītājs. Maltītes nodrošina līdzsvarotu un daudzveidīgu uzturu, tostarp pienu nepilngadīgajiem un vajadzības gadījumā zīdaiņiem.

- **Papildu piezīmes.** *Maltīšu sastāvs ir daudzveidīgs, piemēram, to pamatā ir graudaugi, maize un rīsi, augļi un dārzeņi, piens, piena produkti, gaļa, olas vai zivis.*

21.4. rādītājs. Pieteikuma iesniedzēji tiek informēti par maltīšu sastāvu.

- **Papildu piezīmes.** *Informāciju varētu nodrošināt vispārēji (ar etiķetēm utt.) vai pēc pieprasījuma.*

21.5. rādītājs. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām uztura vajadzībām.

- **Papildu piezīmes.** *Piemēram, būtu jāņem vērā grūtnieces un zīdītājas, kā arī personas ar noteiktām slimībām un pārtikas alerģijām.*

21.6. rādītājs. Tiek ņemti vērā īpašu grupu ēšanas paradumi un uztura ierobežojumi.

- **Papildu piezīmes.** *Pie “īpašām grupām” pieder pieteikuma iesniedzēji ar īpašu reliģisko un/vai kultūras piederību, kā arī pieteikuma iesniedzēji, kas ir veģetārieši/vegāni.*

⁽⁶⁾ Sk. ANO Pārtikas un lauksaimniecības organizācija, *Riska analīzes un kritisko kontrolpunktu noteikšanas (HACCP) sistēma* (<http://www.fao.org/docrep/005/y1579e/y1579e03.htm>).

Labā prakse attiecībā uz pārtikas nodrošināšanu

Par labu praksi uzskata:

- dot pieteikuma iesniedzējiem iespēju gatavot ēdienu pašiem, ja tas ir iespējams un ir atbilstoši, ņemot vērā, ka tas veicina viņu neatkarību, pastiprina normalitātes/māju izjūtu un var palīdzēt strukturēt pieteikuma iesniedzēju ikdienas dzīvi;
- dot pieteikuma iesniedzējiem iespēju ieturēt atsevišķi pagatavotas vai uzsildītas maltītes, ja viņi pamatota iemesla dēļ ir nokavējuši parasto ēdienreizes laiku;
- konsultēties ar pieteikuma iesniedzējiem par ēdienkarti un ēdiena gatavošanu.

22. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem visu diennakti būtu piekļuve dzeramajam ūdenim.

22.1. rādītājs. Katram pieteikuma iesniedzējam tiek nodrošināti vismaz 2,5 litri ūdens dienā, turklāt tiek ņemtas vērā personiskās fizioloģiskās vajadzības un klimats.

- **Papildu piezīmes.** Sīkāka informācija par minimālo dzeramā ūdens daudzumu dienā ir pieejama "Sphere" projektā izstrādātajos standartos ^(?).

Alternatīvi rādītāji

22.2.a rādītājs. Mājokļa infrastruktūra ir atbilstoša dzeramā ūdens apgādei. **VAI**

22.2.b rādītājs. Atbilstošas infrastruktūras trūkuma gadījumā dzeramais ūdens tiek izdalīts.

- **Papildu piezīmes.** Attiecīgos gadījumos pieteikuma iesniedzēji būtu jāinformē par krāna ūdens kā dzeramā ūdens drošību.

Labā prakse attiecībā uz dzērienu nodrošināšanu

Par labu praksi uzskata nodrošināt tēju un kafiju.

^(?) The Sphere Project, *Cik daudz ūdens nepieciešams ārkārtas situācijās?*, pieejams tiešsaistē: http://www.who.int/water_sanitation_health/publications/2011/WHO_TN_09_How_much_water_is_needed.pdf?ua=1

3. Apģērbs un citi nepārtikas priekšmeti

levada piezīmes

levērojot tādu pašu pieeju kā mājoklim un pārtikai vēltītajās nodaļās, šajā nodaļā iekļautie standarti būtu jāņem vērā neatkarīgi no tā, vai apģērbs pieteikuma iesniedzējiem tiek nodrošināts natūrā vai finansiālu pabalstu vai talonu veidā. Tas nozīmē, ka gadījumā, ja dalībvalstis izvēlas piešķirt pieteikuma iesniedzējiem finansiālu pabalstu apģērba izmaksu segšanai, pabalstam būtu jāļauj pieteikuma iesniedzējiem iegādāties apģērbu, kas atbilst šajā nodaļā minētajiem standartiem. Tas neattiecas uz situācijām, kad pieteikuma iesniedzējiem jau ir pietiekami daudz apģērba, kas atbilst šajā nodaļā minētajiem standartiem, un tāpēc nav vajadzības pēc papildu apģērba gabaliem. Termins “apģērbs” šajā nodaļā attiecas uz drēbēm un apaviem.

Termins “nepārtikas priekšmeti” šo vadlīniju kontekstā attiecas uz būtiskiem māsaimniecības priekšmetiem, kas nav pārtika, ietverot, piemēram, personiskās higiēnas priekšmetus, tīrīšanas un veļas mazgāšanas līdzekļus, gultas veļu un dvieļus. Skolas vecuma pieteikuma iesniedzēju gadījumā nepārtikas priekšmeti ir arī skolas piederumi.

Nepārtikas priekšmeti vienmēr būtu jānodrošina, ņemot vērā pieteikuma iesniedzēja ģimenes apstākļus. Konkrēti, lemjot par piešķiramo nepārtikas priekšmetu sortimentu un daudzumu, būtu jāņem vērā attiecīgā pieteikuma iesniedzēja personiskās vajadzības.

Juridiskās atsauces — apģērbs un citi nepārtikas priekšmeti

- RCD 2. panta g) punkts — materiālo uzņemšanas apstākļu definīcija

Standarti un rādītāji

23. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējam būtu pietiekams apģērbs.

23.1. rādītājs. Pieteikuma iesniedzējam ir pietiekami daudz apakšveļas nedēļai, lai iztīktu bez veļas mazgāšanas.

- **Papildu piezīmes.** Būtu jāuzskata, ka iepriekš minētais daudzums ir vismaz astoņi apakšveļas komplekti.

23.2. rādītājs. Pieteikuma iesniedzējam ir vismaz minimālais apģērba gabalu skaits.

- **Papildu piezīmes.** Būtu jāuzskata, ka iepriekš minētais skaits ir vismaz pieci iekšējā slāņa apģērba gabali ķermeņa augšdaļai (piemēram, T-krakls, krakls, blūze), vismaz trīs apģērba gabali ķermeņa apakšdaļai (bikses, svārki, šorti), vismaz trīs tādi apģērba gabali kā jaka ar kapuci, džemperis vai žakete un divi naktsveļas komplekti.

23.3. rādītājs. Pieteikuma iesniedzējam ir vismaz divi dažādi apavu pāri.

- **Papildu piezīmes.** Tie varētu būt viens mājas apavu pāris un viens ielas apavu pāris.

23.4. rādītājs. Pieteikuma iesniedzēji tiek nodrošināti ar apģērbu pēc iespējas drīzāk.

- **Papildu piezīmes.** Dažu stundu laikā pēc izmitināšanas objekta iedalīšanas katram pieteikuma iesniedzējam ir jābūt apģērbtam vismaz pamata (pagaidu) apģērbā, kas ļauj brīvi pārvietoties visās piekļūstamajās zonās (gan iekštelpās, gan ārpusē), kas paredzētas pieteikuma iesniedzējiem.

23.5. rādītājs. Ja kāds apģērba gabals ir novalkāts un kļuvis nelietojams, pastāv standartizēta kārtība, lai to samainītu pret citu apģērba gabalu.

23.6. rādītājs. Pieteikuma iesniedzējiem ir pietiekami daudz apģērba zīdaiņiem un maziem bērniem vienai nedēļai, lai iztīktu bez veļas mazgāšanas.

Laba prakse attiecībā uz pietiekama apģērba nodrošināšanu

Par labu praksi uzskata:

- vairīties no visu pieteikuma iesniedzēju izskata vienādošanas (ja apģērbs tiek nodrošināts natūrā), jo tas palīdz novērst stigmatizēšanu;
- izveidot ziedotu apģērba noliktavu un nodibināt sakarus ar humānās palīdzības NVO, lai iegūtu un izdalītu lietotus apģērbus.

24. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējam būtu atbilstošs apģērbs.

24.1. rādītājs. Apģērbs ir pietiekami piemērots pieteikuma iesniedzējiem izmēra ziņā.

24.2. rādītājs. Apģērbs izskatās pietiekami labi un ir atbilstošs, ņemot vērā uzņēmējvalsts sabiedrībā valdošo standartu un pieteikuma iesniedzēju izcelsmi.

- **Papildu piezīmes.** *Apģērbam (izņemot veļu) nav jābūt jaunam, bet būtu jābūt labā stāvoklī.*

24.3. rādītājs. Ir pieejams atbilstošs sezonas apģērbs.

- **Papildu piezīmes.** *Tas nozīmē, piemēram, ka pieteikuma iesniedzējam vajadzības gadījumā būtu jābūt ziemas mētelim/jakai, cimdiem, ziemas cepurei, cepurei, ziemas šallei un ziemas apaviem.*

Laba prakse attiecībā uz atbilstoša apģērba nodrošināšanu

Par labu praksi uzskata pieteikuma iesniedzējām sievietēm piešķiramajā apģērba komplektā piedāvāt vismaz vienu sejas aizsegu, ja viņas to lūdz.

25. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu pieejami pietiekami un atbilstoši personīgās higiēnas priekšmeti.

25.1. rādītājs. Pastāv saraksts, kurā ir norādīts, kāda veida personīgās higiēnas priekšmeti un kādā daudzumā pienākas konkrēta vecuma un dzimuma pieteikuma iesniedzējiem.

- **Papildu piezīmes.** *Pieteikuma iesniedzēji tiek skaidri informēti par šo sarakstu.*

25.2. rādītājs. Nepieciešamie personīgās higiēnas priekšmeti tiek nodoti pieteikuma iesniedzēju rīcībā, tos regulāri izdalot natūrā uz vienu personu vai piešķirot dienasnaudu to iegādei.

- **Papildu piezīmes.** *Personīgās tīrības un higiēnas uzturēšanas un infekcijas slimību profilakses nolūkā pieteikuma iesniedzēju rīcībā būtu jābūt galvenajiem personīgās higiēnas priekšmetiem. Pie tiem pieder, piemēram, zobu suka, zobu pasta, tualetes papīrs, ziepes, šampūns, skuveklis / skūšanās putas, higiēniskās paketes, autiņi un citi zīdaiņu aprūpei vajadzīgie higiēnas priekšmeti.*

26. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu pieejami citi būtiski nepārtikas priekšmeti.

26.1. rādītājs. Pietiekamā daudzumā tiek nodrošināta gultas veļa un dvieļi.

- **Papildu piezīmes.** *Ja pieteikuma iesniedzējs pats ir atbildīgs par savas gultas veļas mazgāšanu, nodrošina vismaz divus gultas veļas komplektus, lai tos būtu iespējams nomainīt.*

26.2. rādītājs. Ja pieteikuma iesniedzēji paši ir atbildīgi par sava apģērba mazgāšanu, viņiem ir pieejams veļas pulveris.

26.3. rādītājs. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām.

- **Papildu piezīmes.** Piemēram, tas nozīmē, ka ģimenei ar zīdaini ir pieejami funkcionāli bērnu ratiņi un maziem bērniem ir pieejams podiņš. Katrs bērns var izmantot rotaļlietas, kas ir piemērotas viņa vecumam un ir labā stāvoklī. Personām, kurām ir fiziska invaliditāte vai kuras atveseļojas pēc traumām vai ārstēšanas, var nodrošināt kruķus, ratiņkrēslu vai citu medicīnisku aprīkojumu, ja to nav iespējams iegūt citur (citās iestādēs, piemēram, sabiedrības veselības sistēmā).

Labā prakse attiecībā uz citu būtisku nepārtikas priekšmetu pieejamības nodrošināšanu

Par labu praksi uzskata vajadzības gadījumā nodrošināt pieteikuma iesniedzējiem piekļuvi gludināšanas piederumiem un matu žāvētājam.

27. STANDARTS. Nodrošināt, lai bērni, kas apmeklē skolu, tiktu apgādāti ar atbilstošu apģērbu un skolas piederumiem, kas viņiem ļautu pilnvērtīgi piedalīties visās skolas izglītojošajās nodarbībās.

27.1. rādītājs. Bērniem, kas apmeklē obligātās izglītības iestādes, tiek nodrošināts skolas nodarbībām piemērots apģērbs.

- **Papildu piezīmes.** Tas varētu ietvert skolas formu, ja tā ir obligāta, kā arī sporta tērpu un apavus.

27.2. rādītājs. Bērni, kas apmeklē skolu, bez maksas saņem skolas somu (mugursomu vai cita veida somu) un visus skolai vajadzīgos priekšmetus (mācību grāmatas utt.).

4. Dienasnauda

levada piezīmes

RCD ir skaidri definēti pārtikas, mājokļa un apģērba aspekti, bet dienasnauda un tās mērķis šajā instrumentā tieši sīkāk nav aplūkoti. Tomēr pieteikuma iesniedzēju vajadzību apmierināšanas kontekstā šim jēdzienam ir būtiska nozīme.

Dienasnauda sedz citas būtiskas starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju vajadzības, kas ir minētas RCD un nav saistītas ar mājokli, pārtiku un apģērbu (šīm vajadzībām tiek piešķirts finansiāls pabalsts, ja tās netiek nodrošinātas natūrā vai talonu veidā).

Šajā dokumentā jēdziens “dienasnauda” būtu jāsaprot kā pabalsts, kam ir trīs dažādi mērķi, proti:

- dot pieteikuma iesniedzējiem iespēju sasniegt iztikas minimuma līmeni, kas pārsniedz pamatvajadzības pēc mājokļa, pārtikas un apģērba;
- nodrošināt pieteikuma iesniedzējiem minimālo standartu līdzdalībai tās dalībvalsts sociālajā un kultūras dzīvē, kurā viņi dzīvo;
- ļaut pieteikuma iesniedzējiem izjust zināmu neatkarību.

Šajās vadlīnijās “dienasnauda” ir vismaz naudas pabalsts, kuru pieteikuma iesniedzējiem piešķir neprecizētām vajadzībām un ar kuru viņi var brīvi rīkoties (kabatas nauda). Gadījumos, kad konkrēti nepārtikas priekšmeti vai citas papildu vajadzības netiek nodrošinātas natūrā vai talonu veidā, aprēķinot pieteikuma iesniedzējiem piešķiramās dienasnaudas summu, papildus varētu ņemt vērā arī to izmaksas.

Kā redzams iepriekšējās nodaļās, standartus attiecībā uz mājokli, pārtiku un apģērbu, kā arī dažiem citiem nepārtikas priekšmetiem ir iespējams sasniegt neatkarīgi no tā, vai pieteikuma iesniedzēji attiecīgos priekšmetus saņem kā finansiālus pabalstus, natūrā vai talonu veidā. Savukārt pēdējā elementa (kabatas naudas) pamatā ir apsvērums, ka cilvēka cienīgs dzīves līmenis ir sasniedzams vienīgi tad, ja pieteikuma iesniedzēji zināmā mērā ir finansiāli neatkarīgi. Citiem vārdiem sakot, vismaz daļa no pieteikuma iesniedzējiem nodrošināmā pabalsta nebūtu jāpiešķir konkrētām vajadzībām, bet jāatstāj pieteikuma iesniedzēju rīcībā, ļaujot viņiem ar to brīvi rīkoties saskaņā ar personīgajām vajadzībām un izvēli.

Ņemot vērā dalībvalstu atšķirīgo dzīves līmeni un dzīves dārdzību, šajā nodaļā nav mēģināts noteikt precīzu dienasnaudas summu, kas būtu jāpiešķir pieteikuma iesniedzējiem. Neatkarīgi no metodes, kas tiek izmantota dienasnaudas aprēķināšanā, tai vienmēr būtu jāsasniedz iepriekš minētie trīs mērķi. Dienasnauda nebūtu kļūdaini jāuzskata par cēlsirdīgu žestu — tai ir tikpat svarīga nozīme kā mājoklim, pārtikai un apģērbam, un tā ir materiālo uzņemšanas apstākļu būtiska daļa.

Juridiskās atsauces — dienasnauda

- RCD 2. panta g) punkts — materiālo uzņemšanas apstākļu definīcija

Standarti un rādītāji

28. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem tiktu piešķirta atbilstoša dienasnauda.

28.1. rādītājs. Pastāv skaidra dienasnaudas apmēra definīcija.

28.2. rādītājs. Ir skaidri noteikta dienasnaudas aprēķina metode.

- **Papildu piezīmes.** “Noteikta” nozīmē, ka ir aprakstīti elementi, kas tiek ņemti vērā, nosakot dienasnaudas summu, un faktori, kas tiek ņemti vērā, novērtējot ar katru elementu saistīto summu.

28.3. rādītājs. Dienasnauda (kabatas nauda) tiek nodota pieteikuma iesniedzēju rīcībā un ļauj pieteikuma iesniedzējiem iegūt pietiekamu neatkarības pakāpi.

- **Papildu piezīmes.** Dienasnaudu, kas tiek nodota pieteikuma iesniedzēju rīcībā, nevar piešķirt natūrā. Faktiskā summa būtu jānosaka, ņemot vērā valsts kontekstu. To nosakot, būtu jāņem vērā papildu vajadzības, kas pārsniedz pamatvajadzības, piemēram, individuāli izvēlētas preces vai pakalpojumi (kultūras pasākumi, saldumi, tabakas izstrādājumi, spēles, iziešana sabiedrībā utt.).

28.4. rādītājs. Dienasnaudas summā tiek ņemti vērā arī vismaz šādi izdevumi, ja tie netiek nodrošināti natūrā: komunikācija un informācija, skolas piederumi, personīgā higiēna un ķermeņa kopšana, brīvā laika pavadīšanas nodarbes un transporta izmaksas, ja tās ir saistītas ar piekļuvi veselības aprūpei un zāļu iegādi, patvēruma procedūru un juridisko palīdzību un bērnu, kas apmeklē skolu, izglītību.

- **Papildu piezīmes.** Attiecībā uz skolas piederumu un personīgās higiēnas un ķermeņa kopšanas līdzekļu nodrošināšanu natūrā sk. 25. un 26. standartu "Higiēnas priekšmetu un citu nepārtikas priekšmetu pieejamība" un 29. standartu "Piekļuve nepieciešamajai veselības aprūpei".

28.5. rādītājs. Dienasnauda tiek nodrošināta regulāri un ne retāk kā reizi mēnesī, ja tā ir kabatas nauda.

- **Papildu piezīmes.** Nodrošināšanas regularitāte būtu jānosaka atkarībā no pabalsta mērķa (ja tas ir precizēts), summas un izraudzītā nodrošināšanas veida. Vienmēr būtu jānodrošina pārredzamība.

Labā prakse attiecībā uz dienasnaudas nodrošināšanu

Par labu praksi uzskata:

- aprēķinot piešķiramās dienasnaudas summu, ņemt vērā pieteikuma iesniedzēja individuālo situāciju (piemēram, vecumu / ģimenes sastāvu);
- izsniegt dienasnaudu pirms tās tērēšanai paredzētā perioda;
- izsniegt dienasnaudu katram pilngadīgajam ģimenes loceklim atsevišķi (neizsniedzot visai ģimenei paredzēto pabalstu ģimenes galvai).

5. Veselības aprūpe

levada piezīmes

Termins “veselības aprūpe” šajā nodaļā ietver gan garīgās, gan fiziskās veselības aprūpi, kas tiek nodrošināta starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem. Tas ietver arī tādu pieteikuma iesniedzēju konsultēšanu, kuri slimo ar nopietnām slimībām, un nepieciešamos pasākumus vardarbību un spīdzināšanu pārcietušu pieteikuma iesniedzēju rehabilitācijas veicināšanai. Šajā ziņā medicīniskās pārbaudes, ko vairākas dalībvalstis veic uzņemšanas procesa sākumā, var būt svarīgs sākuma punkts, jo tās ļauj iegūt skaidrāku priekšstatu par pieteikuma iesniedzēju medicīniskajām vajadzībām, kam jāpievērš uzmanība visā uzņemšanas procesā. Termins “Medicīniskais personāls” šajā nodaļā attiecas uz kvalificētiem medicīnas speciālistiem (piemēram, ārstiem, zobārstiem, medmāsām), kā arī psihologiem.

Vadlīnijas būtu jālasa, ņemot vērā vispārējos piekrišanas un konfidencialitātes principus, kas attiecas uz visiem uzņemšanas darbiniekiem un medicīniskās aprūpes sniegšanā iesaistīto medicīnisko personālu, kā arī uz tulkus. Nevienā posmā informācija nebūtu izpaužama bez pacienta iepriekšējas piekrišanas. Neskarot valsts noteikumus, kas reglamentē piekļuvi medicīniskajiem datiem, pieteikuma iesniedzējiem būtu jābūt tiesībām vajadzības gadījumā piekļūt saviem medicīniskajiem datiem.

Juridiskās atsauces — veselības aprūpe

- RCD 13. pants — medicīniskā pārbaude
- RCD 17. pants — vispārīgie materiālie uzņemšanas apstākļi un veselības aprūpe
- RCD 19. pants — veselības aprūpe

Standarti un rādītāji

29. STANDARTS. Nodrošināt piekļuvi nepieciešamajai veselības aprūpei vismaz neatliekamās medicīniskās palīdzības un slimību un nopietnu garīgās veselības traucējumu pamatārstēšanas līmenī.

29.1. rādītājs. Pieteikuma iesniedzējam ir piekļuve visu veidu nepieciešamajiem veselības aprūpes pakalpojumiem.

- **Papildu piezīmes.** Nodrošinot veselības aprūpi, ja iespējams, būtu jāņem vērā pacienta dzimums (piemēram, pēc pieprasījuma un atkarībā no iespējām jānodrošina piekļuve medicīnas darbiniecēm sievietēm).

29.2. rādītājs. Veselības aprūpes pakalpojumus sniedz kvalificēts medicīniskais personāls.

29.3. rādītājs. Veselības aprūpe ir pieejama izmitināšanas objektā vai samērīgā attālumā ārpus tā.

- **Papildu piezīmes.** Papildu skaidrojumu par “samērīgu attālumu” sk. 1. standartā “Atrašanās vieta”.

29.4. rādītājs. Nepieciešamā veselības aprūpe, tostarp izrakstītās zāles, tiek nodrošināta bez maksas vai tiek ekonomiski kompensēta ar dienasnaudu.

- **Papildu piezīmes.** Tas nozīmē, ka bez maksas tiek nodrošināts gan transports, lai piekļūtu nepieciešamajai veselības aprūpei, gan zāles (sal. ar 1. standartu “Atrašanās vieta”, 28. standartu “Dienasnaudas piešķiršana”).

29.5. rādītājs. Ir veikti atbilstoši pasākumi, lai nodrošinātu, ka pieteikuma iesniedzējs spēj sazināties ar medicīnisko personālu.

- **Papildu piezīmes.** Tas nozīmē, ka vajadzības gadījumā tiek nodrošināti kvalificēta tulka pakalpojumi (bez maksas). Ja pieteikuma iesniedzējs tam piekrīt, tulkot var citas personas, izņemot bērnus.

29.6. rādītājs. Ir veikti pasākumi, lai ārkārtas gadījumos nodrošinātu piekļuvi pirmajai palīdzībai.

- **Papildu piezīmes.** *Būtu jābūt pieejamai pirmās palīdzības aptieciņai.*

29.7. rādītājs. Neskarot valsts noteikumus, pieteikuma iesniedzējiem tiek nodrošināta piekļuve saviem medicīniskajiem datiem.

- **Papildu piezīmes.** *Ja pieteikuma iesniedzējs ir devis piekrišanu, medicīniskos datus var nosūtīt no viena medicīnas speciālista citam.*

29.8. rādītājs. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām medicīniskām vajadzībām.

- **Papildu piezīmes.** *Šie pasākumi ietver, piemēram, piekļuves nodrošināšanu pediatram, ginekologam vai pirmšdzemdību aprūpei vai personām ar invaliditāti vajadzīgo pasākumu nodrošināšanu. Tie ietver arī konsultācijas pieteikuma iesniedzējiem, kas cietuši cilvēku tirdzniecībā, pārcietuši (ar dzimumu saistītu vardarbību, spīdzināšanu vai cita veida psiholoģisku un fizisku vardarbību).*

Labā prakse attiecībā uz veselības aprūpi

Par labu praksi uzskata:

- nodrošināt, lai kopīgajā izmitināšanas objektā būtu vismaz viens darbinieks, kas ir apmācīts sniegt pirmo palīdzību;
- gadījumos, kad vispārējās obligātajās veselības programmās nav iekļauta profilaktiskā veselības aprūpe un/vai vakcinācija, nodrošināt profilaktisko veselības aprūpi, tostarp medicīniskās pārbaudes uzņemšanas procesa sākumā un/vai vakcināciju;
- bez maksas izsniegt prezervatīvus un dažus medikamentus, tostarp bez receptes.

6. Informācijas un konsultāciju sniegšana

levada piezīmes

“Informācijas sniegšana” šajā dokumentā attiecas vienīgi uz informāciju saskaņā ar *RCD*. Neskarot informāciju, kas starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem jāsniedz saskaņā ar citiem attiecīgiem instrumentiem, piemēram, pārstrādāto Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Direktīvu 2013/32/ES par kopējām procedūrām starptautiskās aizsardzības statusa piešķiršanai un atņemšanai (turpmāk *APD*) un Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija Regulu (ES) Nr. 604/2013, ar ko paredz kritērijus un mehānismus, lai noteiktu dalībvalsti, kura ir atbildīga par trešās valsts valstspiederīgā vai bezvalstnieka starptautiskās aizsardzības pieteikuma izskatīšanu, kas iesniegts kādā no dalībvalstīm (turpmāk “Dublinas III regula”), šajās vadlīnijās nav iekļauti standarti saistībā ar informāciju, kura attiecas uz patvēruma procedūru. Tomēr jāatzīmē, ka dažās dalībvalstīs uzņemšanas iestāžu kompetencē var būt arī šādas informācijas sniegšana.

Lai uzņemšanas procesa sākumā neapgrūtinātu pieteikuma iesniedzēju ar pārāk plašu informāciju, informācija būtu jāsniedz konkrētā laikā vai konkrētos procedūras posmos. Dalībvalstis ir aicinātas noteikt termiņus, norādot, kāda veida informācija valsts līmenī jāsniedz pieteikuma iesniedzējiem, ņemot vērā *RCD* 5. pantā noteikto vispārējo termiņu, kas nedrīkst pārsniegt 15 dienas.

Saskaņā ar 17. panta 2. punktā minēto dalībvalstu pienākumu garantēt pieteikuma iesniedzēju iztiku un aizsargāt ne vien viņu fizisko, bet arī garīgo veselību, pieteikuma iesniedzējiem būtu jābūt pieejamiem atbilstošiem atbalsta pasākumiem, piemēram, sociālajām konsultācijām. Tās varētu ietvert daudzus dažādus palīdzības veidus, sākot ar izskaidrošanu pieteikuma iesniedzējiem, kā piekļūt sabiedriskajiem pakalpojumiem, kultūras mediāciju un orientāciju un konfliktu risināšanu, kā arī vadlīnijas par rīcību konkrētās situācijās un turpmākajiem soļiem dzīvē. Konsultācijas varētu arī palīdzēt apzināt pieteikuma iesniedzēju ar īpašām vajadzībām (sal. ar 7. nodaļu “Īpašu vajadzību apzināšana, izvērtēšana un apmierināšana”).

Juridiskās atsauces — informācijas un konsultāciju sniegšana

- *RCD* 5. pants — informācija
- *RCD* 17. panta 1. un 2. punkts — vispārīgie materiālie uzņemšanas apstākļi un veselības aprūpe

Standarti un rādītāji

30. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzēji konkrētos procedūras posmos saņemtu un saprastu attiecīgu informāciju par labumiem un pienākumiem attiecībā uz uzņemšanas apstākļiem.

30.1. rādītājs. Rakstveida informācija tiek sniegta valodā, kuru pieteikuma iesniedzējs saprot vai kuru ir pamats uzskatīt par viņam(-ai) saprotamu.

- **Papildu piezīmes.** Informācija būtu jāsniedz skaidrā un vienkāršā valodā.

30.2. rādītājs. Vajadzības gadījumā, ja tas ir lietderīgi, informācija tiek sniegta arī mutiski valodā, kuru pieteikuma iesniedzējs saprot.

- **Papildu piezīmes.** Informācija būtu jāsniedz mutiski vismaz analfabētisma gadījumā un gadījumos, kad persona nesaprot sniegto rakstveida informāciju.

30.3. rādītājs. Informācija aptver visus uzņemšanas apstākļu aspektus, tostarp labumus un pienākumus saskaņā ar *RCD*.

- **Papildu piezīmes.** Informācijai būtu jāaptver vismaz tiesības uz uzņemšanu atkarībā no juridiskā statusa, materiālo uzņemšanas apstākļu (mājokļa, pārtikas, apģērba un dienasnaudas) nodrošināšanas veids, piekļuve veselības aprūpei un attiecīgos gadījumos īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām. Pieteikuma iesniedzēji būtu skaidri jāinformē par iekšējās kārtības noteikumiem. Informācija varētu aptvert arī papildu psiholoģiskā atbalsta pieejamību, informāciju par sociālajām normām attiecīgajā dalībvalstī, ieteikumus par ikdienas dzīvi, tostarp konfliktu pārvaldību, utt.

30.4. rādītājs. Informācija tiek sniegta laicīgi (ne vēlāk kā 15 dienu laikā) pēc starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas.

30.5. rādītājs. Informācija tiek sniegta, ievērojot pieteikuma iesniedzēju īpašās vajadzības un individuālos apstākļus.

- **Papildu piezīmes.** Informāciju bērniem sniedz bērniem piemērotā veidā (piemēram, izmantojot piktogrammas, bērniem piemērotu formulējumu utt.). Informāciju personām ar redzes traucējumiem vai intelektuālo invaliditāti sniedz pielāgotā veidā. Sniedzamā informācija ietver ar dzimumu vardarbību vai cilvēku tirdzniecību saistītus aspektus.

Labu praksi attiecībā uz informācijas sniegšanu

Par labu praksi uzskata:

- sniegt informāciju pieteikuma iesniedzējiem gan rakstiski, gan mutiski, piemēram, ar tulku vai kultūras mediatoru palīdzību;
- nodrošināt informācijas vizualizāciju, izmantojot video materiālus vai piktogrammas;
- pārliecināties, ka pieteikuma iesniedzējs ir sapratis sniegto informāciju;
- sniegt informāciju konkrētā laikā un konkrētos procedūras posmos:
 - ✓ ierašanās dienā: sniegt pamatinformāciju par mājokļa funkcionēšanu un tiesībām uz uzņemšanu un saistītajiem labumiem, tostarp sociālā darbinieka (vai citu ar pieņemšanas procedūru saistītu darbinieku) pieejamību;
 - ✓ ideālā gadījumā 3 dienās, ne vēlāk kā 15 dienās: sniegt papildu informāciju par mājokļa funkcionēšanu, ikdienas dzīvi, nodarbēm, skolas un kursu apmeklēšanu. Rakstveidā informēt pieteikuma iesniedzējus par iekšējās kārtības noteikumiem, tostarp par pienākumiem pret citiem pieteikuma iesniedzējiem (piemēram, par sieviešu tiesībām, cieņu pret seksuālo daudzveidību un *LGTBI* tiesībām) un pienākumiem, kas pieteikuma iesniedzējiem jāievēro attiecībā uz uzņemšanas apstākļiem;
 - ✓ uzņemšanas procedūras laikā: sniegt papildu informāciju par uzņemšanas tiesībām un atkarībā no tā, cik tā ir būtiska, informāciju par uzturēšanās tiesībām, brīvprātīgu atgriešanos, tiesībām strādāt, nepieciešamajiem ar administrāciju saistītajiem aspektiem, fizisko un garīgo labklājību, ar dzīvi attiecīgās dalībvalsts sabiedrībā saistītajām tiesībām un pienākumiem, pieejamajiem kursiem un nodarbēm, paaugstināt izpratni par tādiem jautājumiem kā personīgā higiēna, seksuāli transmisīvās slimības un kontracepcija, konfliktu pārvaldība, atkritumu šķirošana, uzkopšana, energopatēriņš utt.;
 - ✓ uzturēšanās beigās: sniegt nepieciešamo informāciju starptautiskās aizsardzības saņēmējiem un tiem pieteikuma iesniedzējiem, kuru starptautiskās aizsardzības pieteikumi ir noraidīti (par mājokli, piekļuvi veselības aprūpei utt.).

31. STANDARTS. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem tiktu sniegta informācija par organizācijām vai personu grupām, kas nodrošina noteiktu juridisko palīdzību, un organizācijām, kas varētu palīdzēt vai informēt viņus par pieejamajiem uzņemšanas apstākļiem, tostarp veselības aprūpi.

31.1. rādītājs. Pieteikuma iesniedzējiem tiek sniegta informācija par pieejamo juridisko palīdzību un par to, kā tai piekļūt.

31.2. rādītājs. Pieteikuma iesniedzējiem sniegtā informācija ietver kontaktinformāciju par organizācijām vai personu grupām, kas varētu informēt viņus par pieejamajiem uzņemšanas apstākļiem, tostarp veselības aprūpi, un par to, kā tiem piekļūt.

31.3. rādītājs. Rakstveida informācija tiek sniegta valodā, kuru pieteikuma iesniedzējs saprot vai kuru ir pamats uzskatīt par viņam(-ai) saprotamu.

- **Papildu piezīmes.** Informācija būtu jāsniedz skaidrā un vienkāršā valodā.

31.4. rādītājs. Vajadzības gadījumā, ja tas ir lietderīgi, informācija tiek sniegta arī mutiski valodā, kuru pieteikuma iesniedzējs saprot.

- **Papildu piezīme.** Informācija būtu jāsniedz mutiski vismaz analfabētisma gadījumā un gadījumos, kad persona nesaprot sniegto rakstveida informāciju.

31.5. rādītājs. Informācija būtu jāsniedz laicīgi (ne vēlāk kā 15 dienu laikā) pēc starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas.

31.6. rādītājs. Informācija tiek sniegta, ievērojot pieteikuma iesniedzēju īpašās vajadzības un personīgos apstākļus.

- **Papildu piezīmes.** Piemēram, bērniem adresētu informāciju sniedz bērniem piemērotā veidā (piemēram, grafiski, izmantojot piktogrammas). Cita sniedzamā informācija varētu ietvert ar dzimumu vardarbību vai cilvēku tirdzniecību saistītus aspektus.

32. STANDARTS. Nodrošināt atbilstošu piekļuvi juridiskiem konsultantiem vai padomdevējiem, personām, kas pārstāv UNHCR, Sarkano Krustu, starpvaldību un attiecīgas nevalstiskās organizācijas, kuras atzīst attiecīgā dalībvalsts, lai palīdzētu pieteikuma iesniedzējiem.

32.1. rādītājs. Iepriekš minēto dalībnieku piekļuve tiek ierobežota vienīgi ar telpu un pieteikuma iesniedzēju drošību saistītu iemeslu dēļ un ar noteikumu, ka tā šo iemeslu dēļ netiek stingri ierobežota vai padarīta neiespējama.

32.2. rādītājs. Iepriekš minētie dalībnieki var tikties un sarunāties ar pieteikuma iesniedzējiem apstākļos, kas nodrošina pietiekamu privātumu.

33. STANDARTS. Nodrošināt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju piekļuvi sociālajām konsultācijām.

33.1. rādītājs. Sociālās konsultācijas pieteikuma iesniedzējiem ir pieejamas izmitināšanas objektā vai ārpus tā.

33.2. rādītājs. Pieteikuma iesniedzēji var piekļūt sociālajām konsultācijām regulāri un atbilstoši personīgajām vajadzībām.

- **Papildu piezīmes.** Piekļuve sociālajām konsultācijām var būt personiskas intervijas vai telefona sarunas veidā.

7. Īpašu vajadzību apzināšana, izvērtēšana un apmierināšana

Ievada piezīmes

Starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēji kopumā atrodas neaizsargātā situācijā, ņemot vērā viņu neskaidro statusu svešā valstī un bieži arī pieredzi izcelsmes valstī un/vai ceļojuma laikā. Tāpēc, kā norādīts 1. attēlā šā dokumenta ievadā, īpašās vajadzības ir transversāls uzņemšanas apstākļu nodrošināšanas aspekts, ņemot vērā, ka dažiem pieteikuma iesniedzējiem arī turpmāk ir vajadzīgs ar kādu šajās vadlīnijās iekļauto nodaļu saistīts īpašs atbalsts, lai dotu viņiem līdzvērtīgas iespējas izmantot tiesības un labumus saskaņā ar *RCD*.

Uzņemšanas darbiniekiem, kas kontaktējas ar starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem, un visām procesā iesaistītajām personām būtu jābūt informētām par īpašām vajadzībām un jāspēj tās apzināt. Konstatētās norādes un īpašās vajadzības būtu jāreģistrē iespējami drīz, un šī informācija būtu jāpaziņo attiecīgajām ieinteresētajām personām, lai sniegtu vajadzīgās garantijas un atbalstu.

RCD IV nodaļā ir paredzētas garantijas pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām. Neizsmeļošs tādu personu uzskaitījums, kurām varētu būt īpašas uzņemšanas vajadzības, ietver šādas kategorijas — nepilngadīgie, nepavadīti nepilngadīgie, personas ar invaliditāti, veci cilvēki, grūtnieces, vientuļi vecāki ar bērniem, cilvēku tirdzniecībā cietušie, personas ar nopietnām slimībām, personas ar garīgās veselības traucējumiem un personas, kas pārcietušas spīdzināšanu, izvarošanu vai cita veida smagu psiholoģisku, fizisku vai seksuālu vardarbību, piemēram, sieviešu dzimumorgānu kropļošanu.

Turklāt dalībvalstīm ir pienākums laicīgi izvērtēt šo pieteikuma iesniedzēju īpašās vajadzības, norādīt uz tām un tās apmierināt un nodrošināt, lai īpašās vajadzības būtu iespējams apzināt arī vēlāk, ja procedūras agrīnākā posmā tās nav acīmredzamas.

Svarīgs uzdevums ir nodrošināt, lai dalībvalstīs pienācīgi darbotos mehānismi cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem, ļaujot efektīvi ziņot par pieteikuma iesniedzēju īpašajām vajadzībām. Neskarot konfidencialitātes principu, valstu iestādēm būtu jābūt tiesībām un pienākumam kopīgi izmantot attiecīgu informāciju par apzinātām īpašām vajadzībām. Ja pirmā kontakta darbinieki, piemēram, robežsargi, konstatē, ka personai ir īpašas vajadzības, par tām būtu jāziņo uzņemšanas iestādēm, lai tās pēc iespējas drīzāk nodrošinātu vajadzīgās garantijas. No otras puses, uzņemšanas darbiniekiem bieži ir iespēja novērot pieteikuma iesniedzējus ilgākā laikposmā un panākt uzticēšanos. Tas viņiem ļauj efektīvi apzināt īpašās vajadzības, kas sākotnēji var nebūt acīmredzamas. Ciktāl šī informācija potenciāli attiecas arī uz īpašām procesuālām vajadzībām, ir ļoti svarīgi, lai uzņemšanas iestāde to paziņotu atbildīgajai iestādei.

Šajā vadlīniju nodaļā ir aplūkots dalībvalstu pienākums laicīgi apzināt, izvērtēt un reģistrēt īpašās vajadzības un/vai ziņot par tām un tās apmierināt. Dažādās šā dokumenta nodaļās ir minēti īpašu uzņemšanas garantiju piemēri. Plašākas vadlīnijas par šo jautājumu un praktisks rīks ir pieejams *EASO* rīka personu ar īpašām vajadzībām identificēšanai (*IPSN*) tīmekļa vietnē ⁽⁸⁾.

Juridiskās atsauces — īpašu vajadzību apzināšana, izvērtēšana un apmierināšana

- *RCD* 21. pants — vispārīgs princips
- *RCD* 22. pants — īpašo uzņemšanas vajadzību izvērtējums
- *RCD* 23. pants — nepilngadīgie
- *RCD* 24. pants — nepavadīti nepilngadīgie
- *RCD* 25. pants — spīdzināšanā un vardarbībā cietušie

⁽⁸⁾ <http://ipsn.easo.europa.eu/>

Standarti un rādītāji

34. STANDARTS. Nodrošināt, lai tiktu ieviests mehānisms īpašu uzņemšanas vajadzību apzināšanai un izvērtēšanai.

34.1. rādītājs. Ir ieviests standartizēts mehānisms jebkura pieteikuma iesniedzēja īpašo uzņemšanas vajadzību apzināšanai un izvērtēšanai.

- **Papildu piezīme.** Kā noteikts RCD 22. panta 2. punktā, šim mehānismam nav jādarbojas administratīvas procedūras veidā, bet tajā būtu jāatsaucas uz bērnu aizsardzības un bērnu drošības standartiem. Šajā mehānismā varētu integrēt EASO IPSN rīku.

34.2. rādītājs. Mehānisms skaidri nosaka, kas atbild par īpašo uzņemšanas vajadzību apzināšanu un izvērtēšanu.

- **Papildu piezīmes.** Atkarībā no valsts sistēmas īpašo uzņemšanas vajadzību apzināšanā un izvērtēšanā var būt iesaistīti dažādi dalībnieki. Mehānismā būtu skaidri jānorāda dažādo dalībnieku lomas.

34.3. rādītājs. Mehānisms skaidri nosaka, kā ar īpašo vajadzību apzināšanu un izvērtēšanu saistītā informācija tiek reģistrēta un paziņota pieteikuma iesniedzējam un attiecīgiem dalībniekiem.

- **Papildu piezīmes.** Ar īpašām vajadzībām saistītās informācijas reģistrēšanai un efektīvai paziņošanai attiecīgajiem dalībniekiem ir ļoti svarīga nozīme, lai nodrošinātu nepieciešamo garantiju ievērošanu. Mehānisma darbības laikā ir piemērojami valstu konfidencialitātes un datu aizsardzības noteikumi. Dažos gadījumos, piemēram, valsts mehānismu cilvēku tirdzniecībā cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem gadījumā, ir piemērojamas formālas procedūras.

35. STANDARTS. Nodrošināt, lai mehānisms īpašu uzņemšanas vajadzību apzināšanai un izvērtēšanai tiktu efektīvi piemērots.

35.1. rādītājs. Tiek piešķirti pietiekami resursi īpašu vajadzību apzināšanai, izvērtēšanai un uzraudzībai.

35.2. rādītājs. Īpašu vajadzību sākotnējā apzināšana un izvērtēšana tiek veikta pēc iespējas drīzāk.

- **Papildu piezīmes.** Īpašu uzņemšanas vajadzību apzināšanu un izvērtēšanu var veikt dažādos posmos. Īpašu vajadzību sākotnējo apzināšanu un izvērtēšanu ir ieteicams veikt uzņemšanas procesa sākumā (1–3 dienās). Turpmāka pastāvīga apzināšana un/vai izvērtēšana būtu jāveic atkarībā no attiecīgajām īpašajām vajadzībām.

35.3. rādītājs. Īpašas vajadzības, kas atklājas vēlākā posmā, tiek atbilstoši apzinātas un izvērtētas.

- **Papildu piezīmes.** Dažas īpašas uzņemšanas vajadzības var atklāties tikai vēlākā posmā. Tāpēc ir svarīga pastāvīga apzināšana un izvērtēšana.

35.4. rādītājs. Attiecīgos gadījumos īpašu vajadzību izvērtēšanā tiek iesaistīti speciālisti.

- **Papildu piezīmes.** Īpašu vajadzību izvērtēšanā atkarībā no šo vajadzību veida var iesaistīt speciālistus, piemēram, psihologus vai medicīnas speciālistus. Uzņemšanas iestādēm vajadzības gadījumā būtu jābūt efektīvi pieejamām viņu speciālajām zināšanām.

35.5. rādītājs. Uzņemšanas iestādes un atbildīgās iestādes starpā ir izveidoti un tiek izmantoti komunikācijas kanāli un sadarbība.

- **Papildu piezīmes.** Īpašu vajadzību apzināšana un izvērtēšana ir efektīvāka, ja iestādes viena otrai nodod informāciju, neskarot valstu konfidencialitātes un datu aizsardzības noteikumus.

35.6. rādītājs. Īpašu uzņemšanas vajadzību apzināšana un izvērtēšana notiek, neskarot pieteikuma iesniedzēja vajadzības pēc starptautiskās aizsardzības pārbaudi.

- **Papildu piezīmes.** Ir svarīgi skaidri nošķirt divus jautājumus — īpašu uzņemšanas (un procesuālo) vajadzību apzināšanu un izvērtēšanu un starptautiskās aizsardzības pieteikuma pārbaudi. Lai gan dažos gadījumos pieteikuma iesniedzēja atrašanās neaizsargātā situācijā arī var ietekmēt pieteikuma pārbaudes rezultātu, īpašu vajadzību apzināšanas un izvērtēšanas mērķis saskaņā ar šīm vadlīnijām ir vienīgi garantēt efektīvu piekļuvi RCD paredzētajām tiesībām un labumiem patvēruma procedūras laikā.

36. STANDARTS. *Nodrošināt, lai apzinātās īpašās vajadzības tiktu laicīgi apmierinātas.*

36.1. rādītājs. Tiek veikti atbilstoši un tūlītēji pasākumi, lai reaģētu uz apzinātajām un izvērtētajām īpašajām vajadzībām.

- **Papildu piezīme.** Reaģēšanai uz īpašajām vajadzībām būtu jāpiešķir pietiekami resursi. Turklāt vajadzības gadījumā būtu jāizmanto standarta darbības procedūras un/vai mehānismi cietušo nosūtīšanai uz atbalsta dienestiem.

36.2. rādītājs. Ja ir apzinātas īpašās vajadzības, pastāv mehānisms to regulārai uzraudzībai.

- **Papildu piezīmes.** Dalībvalstīm būtu jāparedz arī apzināto īpašo vajadzību regulāra turpmāka uzraudzība.

Labā prakse attiecībā uz īpašu vajadzību apzināšanu, izvērtēšanu un apmierināšanu

Par labu praksi uzskata:

- izveidot mehānismu īpašu uzņemšanas vajadzību apzināšanai un izvērtēšanai kā daļu no valsts darbības procedūrām. Šajās procedūrās varētu integrēt EASO IPSN rīku, jo īpaši piemērojot vadlīnijas par uzņemšanas atbalstu;
- uzskatīt par pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām ne vien RCD IV nodaļas neizsmeļošajā sarakstā minētās kategorijas, bet arī, piemēram, *LGBTI*, personas, kam ir citas ar dzimumu saistītas īpašās vajadzības, un pieteikuma iesniedzējus, kas ir analfabēti.

EASO rīks personu ar īpašām vajadzībām identificēšanai (IPSN)

Lai dalībvalstīm palīdzētu apzināt un izvērtēt īpašās vajadzības procesuālu un uzņemšanas garantiju nodrošināšanas kontekstā, EASO ir izstrādājis interaktīvu tīmekļa rīku, kas ir publiski pieejams vairākās ES valodās.

IPSN rīks ir intuitīvs praktisks instruments, kas paredzēts, lai palīdzētu lietotājiem bez specializētām zināšanām laicīgi un pastāvīgi apzināt individuālas īpašās vajadzības. Tā pamatā ir strukturētas norādes, kas ir saistītas ar dažādām personu ar potenciālām īpašām vajadzībām kategorijām. Sarakstā ir iekļautas visas RCD minētās kategorijas, kā arī *LGBTI* personas un personas, kam ir ar dzimumu saistītas īpašās vajadzības. Izvēloties kategoriju, tiek piedāvāta papildu informācija, lai izvērtētu, vai pieteikuma iesniedzējam ir attiecīgās īpašās vajadzības, un ģenerēts kontrolsaraksts un īsas vadlīnijas par attiecīgiem atbalsta pasākumiem. Viens no IPSN rīkā iekļautajiem aspektiem ir uzņemšanas atbalsts.

Kad lietotājs ir ģenerējis attiecīgo informāciju, viņš(-a) var izvēlēties izdrukāt vai saglabāt ziņojumu, tostarp dažādu elementu izlasi. Pirms saglabāšanas un/vai izdrukāšanas ziņojumu ir iespējams sīkāk individualizēt atbilstoši konkrētajam gadījumam.

IPSN rīka integrēšana valsts mehānismā, kas atbilst šajā nodaļā minētajiem standartiem, ir ieteicama kā laba prakse.

Rīks pieejams šeit: <https://ipsn.easo.europa.eu/lv>

8. Darbinieku apmācība

levada piezīmes

Ņemot vērā valstu uzņemšanas sistēmu daudzveidību, to darbinieku uzdevumi, kvalifikācija un apmācības vajadzības, kas uzņemšanas kontekstā strādā ar pieteikuma iesniedzējiem, ES dalībvalstīs atšķiras. Šajā nodaļā iekļautajās vadlīnijās ir izmantots termins “uzņemšanas darbinieki”, ko var definēt kā praktizējošus speciālistus, kuri neatkarīgi no tā, kas ir viņu darba devējs (valsts, nevalstiska organizācija, privāts līgumslēdzējs, pašvaldība utt.), uzņemšanas kontekstā tieši kontaktējas ar starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem. Šie speciālisti var būt sociālie darbinieki, izglītības un veselības aprūpes darbinieki, reģistrācijas darbinieki, tulki, izmitināšanas objektu pārvaldītāji, administrācijas/koordinācijas darbinieki utt. RCD ir atzīta atbilstošas un pastāvīgas apmācības svarīgā loma, kā arī uzņemšanas darbinieku veiktā darba kvalitātes uzraudzības mehānisma nozīme. Konkrēti, dalībvalstīs “veic atbilstošus pasākumus, lai nodrošinātu, ka iestādes un citas organizācijas, kas īsteno šo direktīvu, saņemtu nepieciešamās pamatapmācības”.

Šajā sakarā šajā nodaļā iekļautās vadlīnijas būtu jāsaprot tā, ka tās attiecas uz visu līmeņu darbiniekiem (tostarp uz vidējā un augstākā līmeņa vadību), kas atbilst termina “uzņemšanas darbinieki” definīcijai. Turklāt, neskarot vajadzību nodrošināt īpašu apmācību uzņemšanas darbiniekiem, kas strādā ar pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām uzņemšanas vajadzībām, visa apmācība būtu jāsaista ar plašāku tvēruma ētikas kodeksu, kurā ir precizēti galvenie jēdzieni un principi, uz kuriem pamatojas darbs uzņemšanas kontekstā.

Juridiskās atsauces — darbinieku apmācība

- RCD 18. panta 7. punkts — uzņemšanas apstākļu veidi
- RCD 24. panta 4. punkts — nepavadīti nepilngadīgie
- RCD 25. panta 2. punkts — spīdzināšanā un vardarbībā cietušie
- RCD 29. panta 1. punkts — darbinieki un resursi

Standarti un rādītāji

37. STANDARTS. Nodrošināt, lai uzņemšanas darbinieki būtu pietiekami kvalificēti.

37.1. rādītājs. Katram uzņemšanas darbiniekam ir skaidrs darba uzdevums (amata apraksts).

37.2. rādītājs. Katrs uzņemšanas darbinieks ir kvalificēts saskaņā ar valsts tiesību aktiem un noteikumiem, kas attiecas uz viņa(-as) konkrēto darba uzdevumu (amata aprakstu).

- **Papildu piezīme.** *Gadījumos, kad uzņemšanas darbiniekam jāstrādā tiešā kontaktā ar bērniem, šā darbinieka kvalifikāciju novērtēšanai būtu jāietver sodāmības reģistra pārbaude attiecībā uz noziedzīgiem nodarījumiem vai pārkāpumiem, kas vērsti pret bērniem.*

38. STANDARTS. Nodrošināt, lai uzņemšanas darbiniekiem tiktu sniegta vajadzīgā un atbilstošā apmācība.

38.1. rādītājs. Katrs uzņemšanas darbinieks tiek vispusīgi un laicīgi iepazīstināts ar savu lomu, tostarp ar piemērojamo ētikas kodeksu.

- **Papildu piezīmes.** *Ievadapmācībai būtu jānotiek pēc iespējas drīzāk un ne vēlāk kā uzreiz pēc uzņemšanas darbinieka pieņemšanas darbā. Atkarībā no uzņemšanas darbiniekam uzticētajiem uzdevumiem ievadapmācībai būtu jāaptver spēkā esošajos uzņemšanas tiesību aktos un/vai noteikumos paredzētie standarti, pieejamie valsts un attiecīgie EASO rīki.*

38.2. rādītājs. Pastāv skaidra apmācības programma, kurā ir iekļautas apmācības prasības katrai funkciju grupai.

- **Papildu piezīmes.** Uzņemšanas darbinieku pamatapmācību var nodrošināt, izmantojot EASO izglītības programmas moduli "Uzņemšana". Papildus var izmantot valsts apmācības programmā iekļautos moduljus, sākot ar datorprasmju un svešvalodu apguvi un beidzot ar infekcijas slimībām vai cilvēku tirdzniecībā cietušo apzināšanai veltītiem kursiem.

38.3. rādītājs. Apmācība tiek sniegta regulāri un atkarībā no vajadzībām.

- **Papildu piezīmes.** Būtu jāizstrādā ilgtermiņa apmācības programma, paredzot regulāru zināšanu atsvaidzināšanas apmācību. Apmācība būtu jānodrošina arī gadījumos, kad ir notikušas būtiskas izmaiņas spēkā esošajos tiesību aktos un praksē.

38.4. rādītājs. Sniedzamās apmācības minimums ietver ar pieteikuma iesniedzēju dzimumu un vecumu saistītas problēmas un pieteikuma iesniedzēju ar īpašām vajadzībām situāciju, jo īpaši saistībā ar bērnu, tostarp nepavadītu nepilngadīgo, aizsardzības un drošības standartiem un spīdzināšanā un vardarbībā cietušo apzināšanu.

Labā prakse attiecībā uz darbinieku apmācību

Par labu praksi uzņemšanas vadītāju vidū uzskata:

- apzināt uzņemšanas darbinieku apmācības iespējas un/vai
- organizēt apmācību, noslēdzot vienošanos ar attiecīgiem dalībniekiem (augstskolām, juristiem, psihologiem utt.).

39. STANDARTS. Veicināt citu ieinteresēto personu, kas regulāri kontaktējas ar pieteikuma iesniedzējiem, izpratni.

39.1. rādītājs. Tiek rīkotas regulāras izpratnes paaugstināšanas nodarbības un/vai alternatīvi pasākumi personām, kas nav uzskatāmas par uzņemšanas darbiniekiem, bet kas savas profesijas/funkciju dēļ kontaktējas ar pieteikuma iesniedzējiem.

- **Papildu piezīmes.** Izpratnes paaugstināšanas nodarbībās galveno uzmanību varētu pievērst ar migrāciju saistītiem aspektiem kopumā un konkrēti kultūras aspektiem. Nodarbības varētu rīkot, piemēram, izglītības darbiniekiem, ārējiem veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem, izmitināšanas objektu drošības darbiniekiem vai uzkopšanas darbiniekiem.

40. STANDARTS. Veicināt uz procesu orientētu atbalstu uzņemšanas darbiniekiem.

40.1. rādītājs. Ir pieejami dažādi pasākumi, lai palīdzētu risināt sarežģītas situācijas, ar kurām nākas saskarties uzņemšanas darbā.

- **Papildu piezīme.** Šo pasākumu veidi var būt intervīzijas grupas (pieredzes apmaiņa ar kolēģiem), krīzes grupas vai ārēja uzraudzība.

Pielikums. Kopsavilkuma tabula

Uzņemšanas apstākļu praktiskie standarti un rādītāji				
Nodaļa	Apakšnodaļa	Standarts	Rādītājs(-i)	
1. Mājoklis	1.1. Atrašanās vieta	1. Nodrošināt efektīvu ģeogrāfisku piekļuvi attiecīgiem pakalpojumiem, piemēram, sabiedriskajiem pakalpojumiem, skolām, veselības aprūpei, sociālajai un juridiskajai palīdzībai, ikdienas preču veikalam, veļas mazgātavai un brīvā laika pavadīšanas nodarbēm.	1.1. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām.	
			1.2. a) Attiecīgie pakalpojumi tiek nodrošināti izmitināšanas objektā. VAI	
			1.2. b) Izmitināšanas objekts atrodas samērīgā attālumā līdz attiecīgiem pakalpojumiem, ejot kājām, un pieejamā infrastruktūra ir kājāmgājējiem droša. VAI	
			1.2. c) Attiecīgie pakalpojumi ir piekļūstami, izmantojot sabiedrisko transportu, un brauciena ilgums ir samērīgs. VAI	
				1.2. d) Attiecīgie pakalpojumi ir piekļūstami, izmantojot organizētu transportu, ko nodrošina dalībvalsts.
	1.2. Piešķiršana	2. Nodrošināt, lai tiktu ievērots ģimenes vienotības princips.	2.1. Ģimenes locekļus (saskaņā ar RCD 2. pantā sniegto definīciju) ar viņu piekrišanu izmitina kopā.	
			2.2. Ģimenes ar bērniem izmitina kopā ar noteikumu, ka tas atbilst bērna interesēm.	
			2.3. Ja tas ir iespējams un ir lietderīgi, būtu jāievēro ģimenes vienotības princips attiecībā uz ģimenes locekļiem plašākā izpratnē.	
			2.4. Vienā guļamistabā izmitina ne vairāk kā vienu ģimeni.	
		3. Nodrošināt, lai, piešķirot pieteikuma iesniedzējam īpašu (citu) mājokli, tiktu ņemtas vērā viņa(-as) īpašās vajadzības.	3.1. Īpašu mājokli pieteikuma iesniedzējiem piešķir, pamatojoties uz viņu īpašo uzņemšanas vajadzību izvērtējumu.	
	3.2. Ir iespēja pieteikuma iesniedzēju pārvietot, ņemot vērā apzinātās īpašās uzņemšanas vajadzības.			
	4. Nodrošināt, lai, piešķirot pieteikuma iesniedzējam mājokli, tiktu ņemti vērā ar viņa(-as) individuālo situāciju saistīti konkrēti un objektīvi iemesli.	4.1. Ir izveidots mehānisms, lai apsvērtu, vai pastāv konkrēti un objektīvi iemesli īpaša mājokļa piešķiršanai.		

Uzņemšanas apstākļu praktiskie standarti un rādītāji				
Nodaļa	Apakšnodaļa	Standarts	Rādītājs(-i)	
1. Mājoklis	1.3. Infrastruktūra	5. Nodrošināt pietiekamu platību kopīgu mājokļu guļamistabās.	5.1. Katram pieteikuma iesniedzējam tiek nodrošināta minimālā platība 4 m ² uz personu.	
			5.2. Attiecībā uz minimālo platību 4 m ² vienai personai tiek nodrošināts minimālais griestu augstums 2,10 m.	
			5.3. Guļamistabā ir pietiekami daudz vietas, lai varētu novietot vienu gultu un vienu skapi katram pieteikuma iesniedzējam.	
		6. Nodrošināt pieteikuma iesniedzēju tiesību uz privātumu ievērošanu kopīgos mājokļos.	6.1. Vienā guļamistabā izmitina ne vairāk kā sešus neprecētus pieteikuma iesniedzējus.	
			6.2. Neprecētiem katra dzimuma pieteikuma iesniedzējiem ir atsevišķas guļamistabas, un pretējā dzimuma pieteikuma iesniedzējiem nav iespējams tām piekļūt.	
			6.3. Ir paredzēta istaba, kurā ir radīti privāti apstākļi (telpās vai ārpus telpām), lai tiktos ar juridiskās palīdzības sniedzējiem, sociālajiem darbiniekiem vai citiem attiecīgiem dalībniekiem, un tā vajadzības gadījumā ir pieejama pieteikuma iesniedzējiem.	
			6.4. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām.	
		7. Nodrošināt, lai mājoklis būtu pietiekami mēbelēts.	7.1. Katrā guļamistabā ir vismaz šādas mēbeles:	7.1.1. viena atsevišķa gulta katrai personai UN
				7.1.2. viens pietiekami liels skapis katrai personai vai ģimenei personīgo mantu (piemēram, apģērba, zāļu vai dokumentu) glabāšanai.
				7.2. Guļamistabās, kuras kopīgi izmanto pieteikuma iesniedzēji, kas nav ģimenes locekļi, skapis ir slēdzams, neskarot uzņemšanas objekta drošības apsvērumus.
				7.3. Koplietošanas/dzīvojamās telpās ir pietiekams skaits galdu un krēslu.
				7.4. Uzņemšanas objektos, kur pieteikuma iesniedzējiem pašiem jāgatavo ēdiens, virtuvē tiek nodrošināts un ir pieejams viss turpmāk minētais:
	7.4.1. pietiekams ledusskapja tilpums vienai personai UN			
	7.4.2. pietiekams plauktu laukums vienai personai/ģimenei, UN			
	7.4.3. minimālā piekļuve plītij vienai personai/ģimenei, UN			
	7.4.4. minimālais šķīvju, krūžu, ēdiena gatavošanas piederumu un galda piederumu skaits vienai personai.			
	7.5. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām.			

Uzņemšanas apstākļu praktiskie standarti un rādītāji			
Nodaļa	Apakšnodaļa	Standarts	Rādītājs(-i)
1. Mājoklis	1.3. Infrastruktūra	8. Nodrošināt mājoklī pietiekamu, atbilstošu un funkcionējošu sanitāro infrastruktūru.	8.1. Visiem pieteikuma iesniedzējiem būtu jābūt pieejamai dušai/vannai, izlietnei ar karstu un aukstu ūdeni un funkcionējošai tualetei.
			8.2. Vismaz viena funkcionējoša un slēdzama tualete uz 10 pieteikuma iesniedzējiem ir pieejama katru dienu un visu diennakti.
			8.3. Uz 12 pieteikuma iesniedzējiem ir vismaz viena funkcionējoša duša vai vanna ar karstu un aukstu ūdeni, kas ir pieejama vismaz 8 stundas dienā.
			8.4. Vismaz viena funkcionējoša izlietne ar karstu un aukstu ūdeni uz 10 pieteikuma iesniedzējiem ir pieejama katru dienu un visu diennakti.
			8.5. Ja vannas istabā ir vairāk nekā viena duša, tiek nodrošināta to vizuāla nošķiršana.
			8.6. Izņemot mazus izmitināšanas objektus, ir pieejamas katram dzimumam atsevišķas tualetes, izlietnes un dušas telpas (ar redzamām un saprotamām norādēm).
			8.7. Attiecībā uz kopīgiem mājokļiem pieteikuma iesniedzējiem, kas nav ģimenes locekļi, ir veikti pasākumi, lai nodrošinātu, ka pieteikuma iesniedzēji var droši piekļūt labiercībām un vienmēr tiek respektēta pieteikuma iesniedzēju intimitāte.
			8.8. Ir veikti pasākumi, lai nodrošinātu, ka apģērbs un dvieļi paliek sausi, kamēr pieteikuma iesniedzēji mazgājas dušā.
		8.9. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām.	
		9. Nodrošināt mājokļa atbilstību attiecīgiem valsts un vietējiem noteikumiem.	9.1. Mājoklis ir būvēts atbilstoši spēkā esošiem vietējiem un valsts noteikumiem.
			9.2. Mājoklis tiek uzturēts un pārvaldīts saskaņā ar attiecīgiem vietējiem un valsts noteikumiem, ņemot vērā visus potenciālos riskus.
			9.3. Mājokļa guļamistabās un koplietošanas/dzīvojamās telpās ir pietiekams dabīgais apgaismojums un svaiga gaisa pieplūde.
			9.4. Visās mājokļa telpās ir atbilstoša temperatūras regulēšanas sistēma.
			9.5. Guļamistabas un koplietošanas telpas ir aizsargātas pret pārmērīgu vides troksni.

Uzņemšanas apstākļu praktiskie standarti un rādītāji			
Nodaļa	Apakšnodaļa	Standarts	Rādītājs(-i)
1. Mājoklis	1.3. Infrastruktūra	10. Nodrošināt, lai tādu mājokļu iekšējā un ārējā infrastruktūra, kuros paredzēts izmitināt pieteikuma iesniedzējus ar ierobežotām pārvietošanās spējām, būtu pielāgota viņu vajadzībām.	10.1. Mājoklis atrodas: a) pirmajā stāvā VAI b) ir pieejams personām ar ierobežotām pārvietošanās spējām pielāgots lifts, VAI c) kāpņu maksimālais skaits atbilst pārvietošanās spēju ierobežotības pakāpei. 10.2. Ārējām pieejām, piemēram, celiņiem vai piebraucamajiem ceļiem, ir cieta, līdzena virsma. 10.3. Ieeja ir paredzēta, lai nodrošinātu piekļuvi pieteikuma iesniedzējiem ar ierobežotām pārvietošanās spējām. 10.4. Ieejas un gaiteni mājokļa iekšpusē ir pietiekami plati personām ratiņkrēslos. 10.5. Telpās un vietās, ko izmanto pieteikuma iesniedzēji ar ierobežotām pārvietošanās spējām, atbalstam ir ierīkotas satveres margas. 10.6. Ir ierīkota pielāgota sanitārā infrastruktūra, tostarp, piemēram, dušas kabīnes, satveres margas, izlietnes un tualetes personām ratiņkrēslos piemērotā augstumā, kā arī ratiņkrēsliem pietiekama vannas istabu un tualetes telpu grīdas virsma.
	1.4. Drošība	11. Nodrošināt pietiekamus drošības pasākumus.	11.1. Regulāri tiek veikts riska novērtējums, ņemot vērā ārējus un iekšējus faktoros. 11.2. Pamatojoties uz riska novērtējumu, tiek ieviesti atbilstoši drošības pasākumi. 11.3. Par drošības incidentiem (piemēram, zādzībām, vardarbību, draudiem, vietējo iedzīvotāju naidīgu attieksmi) ir droši iespējams ziņot atbildīgajiem darbiniekiem. 11.4. Ārkārtas palīdzības izsaukuma numuri ir izlikti redzamā vietā, un ir pieejams tālrunis. 11.5. Drošības pasākumi ir vērsti arī uz seksuālas un ar dzimumu saistītas vardarbības atklāšanu un novēršanu. 11.6. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām.

Uzņemšanas apstākļu praktiskie standarti un rādītāji			
Nodaļa	Apakšnodaļa	Standarts	Rādītājs(-i)
1. Mājoklis	1.5. Koplietošanas telpas	12. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu pietiekama telpa ēšanai.	12.1. Visiem pieteikuma iesniedzējiem ir iespēja ēst šim nolūkam paredzētā vietā.
		13. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu pietiekama telpa brīvā laika pavadīšanas un grupu nodarbēm.	13.1. Izmitināšanas objektā vai tā tuvumā esošā publiskā telpā ir zona, kas ir piemērota brīvā laika pavadīšanas nodarbēm.
			13.2. Ja dalībvalsts organizē grupu nodarbes, tām ir pieejama pietiekama telpa.
	13.3. Ja izmitināšanas objektā uzturas bērni, objektā vai tā tuvumā esošā publiskā telpā ir droša istaba/zona rotaļām un nodarbēm svaigā gaisā.		
	1.6. Sanitārija	14. Nodrošināt, lai privātās un koplietošanas telpas tiktu uzturētas tīras.	14.1. Izmitināšanas objektā tiek ievērots uzkopšanas grafiks.
			14.2. Mājokļa privāto un koplietošanas telpu tīrība tiek regulāri pārbaudīta.
			14.3. Telpu tīrība tiek pārbaudīta, kad cilvēki pārceļas uz citu istabu vai citu izmitināšanas objektu.
			14.4. Ja par uzkopšanu atbild pieteikuma iesniedzēji, viņiem ir pieejami vajadzīgie tīrīšanas līdzekļi un piederumi, kā arī aizsargaprīkojums, piemēram, cimdi un maskas.
		15. Nodrošināt, lai virtuve un sanitārās telpas tiktu uzturētas tīras.	15.1. Šo telpu tīrība atbilst vietējiem un valsts noteikumiem un standartiem.
			15.2. Telpas tiek uzkoptas vismaz reizi dienā (izmitināšanas centros) vai tik bieži, cik nepieciešams.
			15.3. Regulāri tiek veikta telpu ģenerāltīrīšana.
		16. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu iespēja regulāri mazgāt veļu vai nodot to mazgāšanā.	16.1. Ja gultas veļa un dvieļi tiek izsniegti natūrā un to mazgāšanu nodrošina izmitināšanas objekts, mazgāšana būtu jāveic regulāri.
			16.2. a) Pieteikuma iesniedzējiem būtu jābūt iespējai mazgāt veļu vismaz reizi nedēļā. VAI b) Ir pieejami veļas mazgāšanas pakalpojumi, lai pieteikuma iesniedzēji varētu nodot veļu mazgāšanā.
	1.7. Uzturēšana	17. Nodrošināt mājokļa iekārtu drošību un pienācīgu funkcionēšanu, veicot regulāru uzturēšanu.	17.1. Regulāri tiek novērtēti, vai mājoklis un tā mēbeles un aprīkojums pienācīgi funkcionē.
			17.2. Pieteikuma iesniedzējiem ir iespēja ziņot par vajadzību pēc uzturēšanas un remontdarbiem.
17.3. Mājoklī nepieciešamie remontdarbi un nomaiņas darbi tiek veikti nekavējoties un atbilstošā līmenī.			

Uzņemšanas apstākļu praktiskie standarti un rādītāji				
Nodaļa	Apakšnodaļa	Standarts	Rādītājs(-i)	
1. Mājoklis	1.8. Komunikācijas aprīkojums un pakalpojumi	18. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu atbilstoša piekļuve tālrunim zvanu veikšanai par procesuāliem, juridiskiem, medicīniskiem vai izglītības jautājumiem.	18.1. Piekļuve tālrunim ir iespējama vismaz zvanu veikšanai par procesuāliem, juridiskiem, medicīniskiem un izglītības jautājumiem.	
			18.2. Pieteikuma iesniedzējiem ikdienā ir piekļuve vismaz vienam tālrunim uz dzīvojamo vienību.	
			18.3. Pieteikuma iesniedzēji var izmantot tālruni privātos apstākļos, t. i., citi pieteikuma iesniedzēji sarunu nedzird.	
		19. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu atbilstoša piekļuve internetam.	19.1. Pieteikuma iesniedzējiem ir piekļuve internetam izmitināšanas objektā vai tuvumā esošā publiskā vietā vismaz četras reizes nedēļā.	
			20. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu iespēja uzlādēt savas sakaru ierīces.	20.1. Katrā guļamistabā ir pieejams un piekļūstams vismaz viens elektronisko ierīču uzlādes spraudnis.
				2. Pārtika
21.2. Pieaugušajiem tiek pasniegtas vismaz trīs, bet nepilngadīgajiem piecas maltītes dienā, turklāt vismaz vienā maltītē ēdiens ir termiski apstrādāts un to pasniedz siltu.				
21.3. Maltītes nodrošina līdzsvarotu un daudzveidīgu uzturu.				
21.4. Pieteikuma iesniedzēji tiek informēti par maltīšu sastāvu.				
21.5. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām uztura vajadzībām.				
21.6. Tiek ņemti vērā īpašu grupu ēšanas paradumi un uztura ierobežojumi.				
22. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem visu diennakti būtu piekļuve dzeramajam ūdenim.	22.1. Katram pieteikuma iesniedzējam tiek nodrošināti vismaz 2,5 litri ūdens dienā, turklāt tiek ņemtas vērā personiskās fizioloģiskās vajadzības un klimats.	22.2. a) Mājokļa infrastruktūra ir atbilstoša dzeramā ūdens apgādei. VAI		
		22.2. b) Atbilstošas infrastruktūras trūkuma gadījumā dzeramais ūdens tiek izdalīts.		

Uzņemšanas apstākļu praktiskie standarti un rādītāji			
Nodaļa	Apakšnodaļa	Standarts	Rādītājs(-i)
3. Apģērbs un citi nepārtikas priekšmeti	23. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējam būtu pietiekams apģērbs.		23.1. Pieteikuma iesniedzējam ir pietiekami daudz apakšveļas nedēļai, lai iztiktu bez veļas mazgāšanas.
			23.2. Pieteikuma iesniedzējam ir vismaz minimālais apģērba gabalu skaits.
			23.3. Pieteikuma iesniedzējam ir vismaz divi dažādi apavu pāri.
			23.4. Pieteikuma iesniedzēji tiek nodrošināti ar apģērbu pēc iespējas drīzāk.
			23.5. Ja kāds apģērba gabals ir novalkāts un kļuvis nelietojams, pastāv standartizēta kārtība, lai to samainītu pret citu apģērba gabalu.
			23.6. Pieteikuma iesniedzējiem ir pietiekami daudz apģērba zīdaiņiem un maziem bērniem vienai nedēļai, lai iztiktu bez veļas mazgāšanas.
	24. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējam būtu atbilstošs apģērbs.		24.1. Apģērbs ir pietiekami piemērots pieteikuma iesniedzējiem izmēra ziņā.
			24.2. Apģērbs izskatās pietiekami labi un ir atbilstošs, ņemot vērā uzņēmējvalsts sabiedrībā valdošo standartu un pieteikuma iesniedzēju izcelsmi.
			24.3. Ir pieejams atbilstošs sezonas apģērbs.
	25. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu pieejami pietiekami un atbilstoši personīgās higiēnas priekšmeti.		25.1. Pastāv saraksts, kurā ir norādīts, kāda veida personīgās higiēnas priekšmeti un kādā daudzumā pienākas konkrēta vecuma un dzimuma pieteikuma iesniedzējiem.
			25.2. Nepieciešamie personīgās higiēnas priekšmeti tiek nodoti pieteikuma iesniedzēju rīcībā, tos regulāri izdalot natūrā uz vienu personu vai piešķirot dienasnaudu to iegādei.
	26. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem būtu pieejami citi būtiski nepārtikas priekšmeti.		26.1. Pietiekamā daudzumā tiek nodrošināta gultas veļa un dvieļi.
			26.2. Ja pieteikuma iesniedzēji paši ir atbildīgi par sava apģērba mazgāšanu, viņiem ir pieejams veļas pulveris.
			26.3. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām vajadzībām.
	27. Nodrošināt, lai bērni, kas apmeklē skolu, tiktu apgādāti ar atbilstošu apģērbu un skolas piederumiem, kas viņiem ļautu pilnvērtīgi piedalīties visās skolas izglītojošajās nodarbībās.		27.1. Bērniem, kas apmeklē obligātās izglītības iestādes, tiek nodrošināts skolas nodarbībām piemērots apģērbs.
			27.2. Bērni, kas apmeklē skolu, bez maksas saņem skolas somu (mugursomu vai cita veida somu) un visus skolai vajadzīgos priekšmetus (mācību grāmatas utt.).

Uzņemšanas apstākļu praktiskie standarti un rādītāji			
Nodaļa	Apakšnodaļa	Standarts	Rādītājs(-i)
4. Dienasnauda		28. Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem tiktu piešķirta atbilstoša dienasnauda.	28.1. Pastāv skaidra dienasnaudas apmēra definīcija.
			28.2. Ir skaidri noteikta dienasnaudas aprēķina metode.
			28.3. Dienasnauda (kabatas nauda) tiek nodota pieteikuma iesniedzēju rīcībā un ļauj pieteikuma iesniedzējiem iegūt pietiekamu neatkarības pakāpi.
			28.4. Dienasnaudas summā tiek ņemti vērā arī vismaz šādi izdevumi, ja tie netiek nodrošināti natūrā: komunikācija un informācija, skolas piederumi, personīgā higiēna un ķermeņa kopšana, brīvā laika pavadīšanas nodarbes un transporta izmaksas, ja tās ir saistītas ar piekļuvi veselības aprūpei un zāļu iegādi, patvēruma procedūru un juridisko palīdzību un bērnu, kas apmeklē skolu, izglītību.
			28.5. Dienasnauda tiek nodrošināta regulāri un ne retāk kā reizi mēnesī, ja tā ir "kabatas nauda".
5. Veselības aprūpe		29. Nodrošināt piekļuvi nepieciešamajai veselības aprūpei vismaz neatliekamās medicīniskās palīdzības un slimību un nopietnu garīgās veselības traucējumu pamatārstēšanas līmenī.	29.1. Pieteikuma iesniedzējam ir piekļuve visu veidu nepieciešamajiem veselības aprūpes pakalpojumiem.
			29.2. Veselības aprūpes pakalpojumus sniedz kvalificēts medicīniskais personāls.
			29.3. Veselības aprūpe ir pieejama izmitināšanas objektā vai samērīgā attālumā ārpus tā.
			29.4. Nepieciešamā veselības aprūpe, tostarp izrakstītās zāles, tiek nodrošināta bez maksas vai tiek ekonomiski kompensēta ar dienasnaudu.
			29.5. Ir veikti atbilstoši pasākumi, lai nodrošinātu, ka pieteikuma iesniedzējs spēj sazināties ar medicīnisko personālu.
			29.6. Ir veikti pasākumi, lai ārkārtas gadījumos nodrošinātu piekļuvi pirmajai palīdzībai.
			29.7. Neskarot valsts noteikumus, pieteikuma iesniedzējiem tiek nodrošināta piekļuve saviem medicīniskajiem datiem.
			29.8. Ir ieviesti īpaši pasākumi pieteikuma iesniedzējiem ar īpašām medicīniskām vajadzībām.

Uzņemšanas apstākļu praktiskie standarti un rādītāji			
Nodaļa	Apakšnodaļa	Standarts	Rādītājs(-i)
6. Informācijas un konsultāciju sniegšana	30.	Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzēji konkrētos procedūras posmos saņemtu un saprastu attiecīgu informāciju par labumiem un pienākumiem attiecībā uz uzņemšanas apstākļiem.	30.1. Rakstveida informācija tiek sniegta valodā, kuru pieteikuma iesniedzējs saprot vai kuru ir pamats uzskatīt par viņam(-ai) saprotamu.
			30.2. Vajadzības gadījumā, ja tas ir lietderīgi, informācija tiek sniegta arī mutiski valodā, kuru pieteikuma iesniedzējs saprot.
			30.3. Informācija aptver visus uzņemšanas apstākļu aspektus, tostarp labumus un pienākumus saskaņā ar <i>RCD</i> .
			30.4. Informācija tiek sniegta laicīgi (ne vēlāk kā 15 dienu laikā) pēc starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas.
			30.5. Informācija tiek sniegta, ievērojot pieteikuma iesniedzēju īpašās vajadzības un individuālos apstākļus.
	31.	Nodrošināt, lai pieteikuma iesniedzējiem tiktu sniegta informācija par organizācijām vai personu grupām, kas nodrošina noteiktu juridisko palīdzību, un organizācijām, kas varētu palīdzēt vai informēt viņus par pieejamajiem uzņemšanas apstākļiem, tostarp veselības aprūpi.	31.1. Pieteikuma iesniedzējiem tiek sniegta informācija par pieejamo juridisko palīdzību un par to, kā tai piekļūt.
			31.2. Pieteikuma iesniedzējiem sniegtā informācija ietver kontaktinformāciju par organizācijām vai personu grupām, kas varētu informēt viņus par pieejamajiem uzņemšanas apstākļiem, tostarp veselības aprūpi, un par to, kā tiem piekļūt.
			31.3. Rakstveida informācija tiek sniegta valodā, kuru pieteikuma iesniedzējs saprot vai kuru ir pamats uzskatīt par viņam(-ai) saprotamu.
			31.4. Vajadzības gadījumā, ja tas ir lietderīgi, informācija tiek sniegta arī mutiski valodā, kuru pieteikuma iesniedzējs saprot.
			31.5. Informācija būtu jāsniedz laicīgi (ne vēlāk kā 15 dienu laikā) pēc starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniegšanas.
			31.6. Informācija tiek sniegta, ievērojot pieteikuma iesniedzēju īpašās vajadzības un personīgos apstākļus.
	32.	Nodrošināt atbilstošu piekļuvi juridiskiem konsultantiem vai padomdevējiem, personām, kas pārstāv <i>UNHCR</i> , Sarkano Krustu, starpvaldību un attiecīgas nevalstiskās organizācijas, kuras atzīst attiecīgā dalībvalsts, lai palīdzētu pieteikuma iesniedzējiem.	32.1. Iepriekš minēto dalībnieku piekļuve tiek ierobežota vienīgi ar telpu un pieteikuma iesniedzēju drošību saistītu iemeslu dēļ un ar noteikumu, ka tā šo iemeslu dēļ netiek stingri ierobežota vai padarīta neiespējama.
32.2. Iepriekš minētie dalībnieki var tikties un sarunāties ar pieteikuma iesniedzējiem apstākļos, kas nodrošina pietiekamu privātumu.			

Uzņemšanas apstākļu praktiskie standarti un rādītāji			
Nodaļa	Apakšnodaļa	Standarts	Rādītājs(-i)
6. Informācijas un konsultāciju sniegšana		33. Nodrošināt starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzēju piekļuvi sociālajām konsultācijām.	33.1. Sociālās konsultācijas pieteikuma iesniedzējiem ir pieejamas izmēģināšanas objektā vai ārpus tā.
			33.2. Pieteikuma iesniedzēji var piekļūt sociālajām konsultācijām regulāri un atbilstoši personīgajām vajadzībām.
7. Īpašu vajadzību apzināšana, izvērtēšana un apmierināšana	34. Nodrošināt, lai tiktu ieviests mehānisms īpašu uzņemšanas vajadzību apzināšanai un izvērtēšanai.		34.1. Ir ieviests standartizēts mehānisms jebkura pieteikuma iesniedzēja īpašo uzņemšanas vajadzību apzināšanai un izvērtēšanai.
			34.2. Mehānisms skaidri nosaka, kas atbild par īpašo uzņemšanas vajadzību apzināšanu un izvērtēšanu.
			34.3. Mehānisms skaidri nosaka, kā ar īpašo vajadzību apzināšanu un izvērtēšanu saistītā informācija tiek reģistrēta un paziņota pieteikuma iesniedzējam un attiecīgiem dalībniekiem.
	35. Nodrošināt, lai mehānisms īpašu uzņemšanas vajadzību apzināšanai un izvērtēšanai tiktu efektīvi piemērots.		35.1. Tiek piešķirti pietiekami resursi īpašu vajadzību apzināšanai, izvērtēšanai un uzraudzībai.
			35.2. Īpašu vajadzību sākotnējā apzināšana un izvērtēšana tiek veikta pēc iespējas drīzāk.
			35.3. Īpašas vajadzības, kas atklājas vēlākā posmā, tiek atbilstoši apzinātas un izvērtētas.
			35.4. Attiecīgos gadījumos īpašu vajadzību izvērtēšanā tiek iesaistīti speciālisti.
			35.5. Uzņemšanas iestādes un atbildīgās iestādes starpā ir izveidoti un tiek izmantoti komunikācijas kanāli un sadarbība.
			35.6. Īpašu uzņemšanas vajadzību apzināšana un izvērtēšana notiek, neskarot pieteikuma iesniedzēja vajadzības pēc starptautiskās aizsardzības pārbaudi.
	36. Nodrošināt, lai apzinātās īpašās vajadzības tiktu laicīgi apmierinātas.		36.1. Tiek veikti atbilstoši un tūlītēji pasākumi, lai reaģētu uz apzinātajām un izvērtētajām īpašajām vajadzībām.
			36.2. Ja ir apzinātas īpašās vajadzības, pastāv mehānisms to regulārai uzraudzībai.

Uzņemšanas apstākļu praktiskie standarti un rādītāji				
Nodaļa	Apakšnodaļa	Standarts	Rādītājs(-i)	
8. Darbinieku apmācība		37. Nodrošināt, lai uzņemšanas darbinieki būtu pietiekami kvalificēti.	37.1. Katram uzņemšanas darbiniekam ir skaidrs darba uzdevums (amata apraksts).	
			37.2. Katrs uzņemšanas darbinieks ir kvalificēts saskaņā ar valsts tiesību aktiem un noteikumiem, kas attiecas uz viņa(-as) konkrēto darba uzdevumu (amata aprakstu).	
		38. Nodrošināt, lai uzņemšanas darbiniekiem tiktu sniegta vajadzīgā un atbilstošā apmācība.	38.1. Katrs uzņemšanas darbinieks tiek vispusīgi un laicīgi iepazīstināts ar savu lomu, tostarp ar piemērojamo ētikas kodeksu.	
			38.2. Pastāv skaidra apmācības programma, kurā ir iekļautas apmācības prasības katrai funkciju grupai.	
			38.3. Apmācība tiek sniegta regulāri un atkarībā no vajadzībām.	
			38.4. Sniedzamās apmācības minimums ietver ar pieteikuma iesniedzēju dzimumu un vecumu saistītas problēmas un pieteikuma iesniedzēju ar īpašām vajadzībām stāvokli, jo īpaši saistībā ar bērnu, tostarp nepavadītu nepilngadīgo, aizsardzības un drošības standartiem, kā arī spīdzināšanā un vardarbībā cietušo apzināšanu.	
			39. Veicināt citu ieinteresēto personu, kas regulāri kontaktējas ar pieteikuma iesniedzējiem, izpratni.	39.1. Tiek rīkotas regulāras izpratnes paaugstināšanas nodarbības un/ vai alternatīvi pasākumi personām, kas nav uzskatāmas par uzņemšanas darbiniekiem, bet kas savas profesijas/ funkciju dēļ kontaktējas ar pieteikuma iesniedzējiem.
		40. Veicināt uz procesu orientētu atbalstu uzņemšanas darbiniekiem.	40.1. Ir pieejami dažādi pasākumi, lai palīdzētu risināt sarežģītas situācijas, ar kurām nākas saskarties uzņemšanas darbā.	

KĀ PASŪTĪT ES IZDEVUMUS

Bez maksas izdevumi

- Viens eksemplārs:
ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).
- Vairāk nekā viens eksemplārs vai plakāti/kartes:
Eiropas Savienības pārstāvniecībās (http://ec.europa.eu/represent_lv.htm),
Eiropas Savienības delegācijās valstīs, kas nav ES dalībvalstis (http://eeas.europa.eu/delegations/index_lv.htm),
ar *Europe Direct* dienesta starpniecību (http://europa.eu/europedirect/index_lv.htm)
vai piezvanot uz tālruņa numuru 00 800 6 7 8 9 10 11 (zvanīšana bez maksas no jebkuras vietas Eiropas Savienībā) (*).
(*): Informāciju sniedz bez maksas, tāpat arī lielākā daļa zvanu ir bezmaksas (izņemot dažus operatorus, viesnīcas vai taksofonus).

Maksas izdevumi

- Ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).

BZ-04-17-336-LV-N

Publikāciju birojs

ISBN 978-92-9494-382-8
doi:10.2847/47995